

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

**Studijní obor
(kombinace):** Penitenciární péče

**NELEGÁLNÍ MIGRACE
ILLEGAL MIGRATION**

Bakalářská práce: 08-FP-KSS-4028

Autor:

Jiří Sedláček

Podpis:

Adresa:

Verneřice 118

417 04, Hrob

Vedoucí práce: PhDr. Jan Sochůrek, Ph.D.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
62	3	9	1	16	8 + 1 CD

V Liberci dne: 31.3.2009

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:

Jiří Sedláček

Adresa:

Verneřice 118, 417 04 Hrob

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Penitenciární péče

Kód oboru: 7502R023

Název práce:

Nelegální migrace

Název práce v angličtině:

Illegal migration

Vedoucí práce:

PhDr. Jan Sochůrek, Ph.D.

Termín odevzdání práce:

15. 04. 2009

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

PhDr. Jan Sochůrek, Ph.D.

.....
vedoucí bakalářské práce

.....
děkan FP TUL

.....
vedoucí katedry

Zadání převzal (student): Jiří Sedláček

Datum: 28. 02. 2008

Podpis studenta:

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 31.03.2009

Jiří Sedláček

vlastnoruční podpis

Poděkování

Tímto chci poděkovat vedoucímu své práce, panu PhDr. Janu Sochůrkovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky při psaní této práce. Poděkování náleží i mým kolegům policistům z cizinecké policie pracujících v azylových zařízeních. Významné poděkování patří respondentům, bez jejichž důvěry a otevřenosti by tato práce nemohla vzniknout.

Název bakalářské práce : **Nelegální migrace**

Jméno a příjmení autora : **Jiří Sedláček**

Akademický rok odevzdání bakalářské práce : **2008/2009**

Vedoucí bakalářské práce : **PhDr. Jan Sochůrek, Ph. D.**

Resumé

Bakalářská práce se zabývala zejména problematikou nelegální migrace. Popsala současný problém migrace a uprchlictví na území České republiky. Zabývala se jednotlivými otázkami z obecného pohledu. Práce poukázala na nejdůležitější a nejzajímavější aspekty. Práce je rozdělena na část teoretickou a na část praktickou.

V teoretické části práce popsala historii a příčiny migrace, formy a její druhy. Věnuje se v krátkosti psychologické adaptaci migrantů a situaci nezletilých žadatelů o azyl v Evropě. Seznamuje čtenáře s trestnou činností související s nelegální migrací, jaké trestné činy jsou spojeny s problematikou nelegální migrace, jakým způsobem převaděčské organizace provozují tuto nelegální činnost. V příloze této práce je řada zajímavých fotografií na kterých je vidět některé praktiky převaděčských organizací.

V praktické části této bakalářské práce jde především o migranty, kteří se pomocí převaděčských organizací dostali do České republiky. V práci jsou uvedeny rozhovory s migranty, ve kterých popisují způsob jakým do České republiky přicestovali, z jaké země, jaké důvody je vedly k opuštění své vlasti a co očekávají od svého příchodu, pobytu v naší zemi. V této části jsou také rozhovory zpracovány a vyhodnoceny.

Práce poukázala na důvody, které vedou k nelegální migraci, jaký mají dopad jak na jednotlivce, samotné migranty, tak na společnost, trestné činy, které jsou páčány v důsledku nebo v souvislosti s nelegální migrací. Tato bakalářská práce jednoznačně potvrzuje oprávněnost zařazení nelegální migrace mezi bezpečnostní rizika.

Klíčová slova : pojmy, legislativní rámec, nezletilý žadatelé, migrace, trestná činnost, souhrn, rozhovor, analýza získaných dat, současnost.

Bezeichnung der Bakkalaureusarbeit : **Illegale Migration**

Vorname und Name des Autors : **Jiří Sedláček**

Akademisches Jahr der Abgabe der Bakkalaureusarbeit : **2008/2009**

Leitende der Bakkalaureusarbeit : **PhDr. Jan Sochůrek, Ph. D.**

Zusammenfassung

Bakkalaureusarbeit beschäftigt sich vor allem mit der Problematik der illegalen Migration. Sie beschreibt den heutigen Problem der Migration und der Flüchtlinge auf dem Gebiet der Tschechischen Republik. Sie beschäftigte sich mit einzelnen Fragen aus der allgemeinen Sicht. Die Arbeit zeigte die wichtigsten und interessantesten Aspekten. Die Arbeit ist auf den theoretischen und den praktischen Teil geteilt.

In dem theoretischen Teil beschrieb die Arbeit die Historie und die Ursachen der Migration, ihre Formen und ihre Arten. Sie widmet sich kurz der psychologischen Adaptation der Flüchtlinge und der Situation der minderjährigen Asylbewerbern in Europa. Sie macht die Leser mit der Straftätigkeit bekannt, die mit der illegalen Migration zusammenhängt, welche Straftaten mit der Problematik der illegalen Migration verbunden sind, mit welcher Art die Schleusungsorganisationen diese illegale Tätigkeit ausüben. In der Anlage dieser Arbeit ist eine Reihe von interessanten Fotos, an welchen einige Praktiken der Schleusungsorganisationen zu sehen sind.

In dem praktischen Teil dieser Bakkalaureusarbeit geht es vor allem um die Flüchtlinge, die mit der Hilfe einer Schleusungsorganisation in die Tschechische Republik gekommen sind. In der Arbeit sind Gespräche mit einigen Flüchtlingen angeführt, die in diesen Gesprächen die Art beschreiben, wie sie in die Tschechische Republik eingereist sind, aus welchem Land, welche Gründe sie zur Verlassung ihres Landes geführt und was sie von ihrem Ankommen und Aufenthalt in unserem Land erwarten. In diesem Teil sind die Gespräche auch bearbeitet und bewertet worden.

Die Arbeit wies auf die Gründe hin, die zur illegalen Migration führen, welche Auswirkung sie sowohl auf die einzelnen Personen, die Flüchtlinge selbst, als auch auf die ganze Gesellschaft haben, auf die Straftaten, die in der Folge oder im Zusammenhang mit der illegalen Migration begangen worden sind. Diese Bakkalaureusarbeit bestätigt eindeutig die Berechtigung der Einordnung der illegalen Migration zwischen die Sicherheitsrisiken.

Schlüsselworte : Begriffe, legislativer Rahmen, minderjährige Bewerber, Migration, Straftätigkeit, Zusammenfassung, Gespräch, Analyse der gewonnen Daten, die Gegenwart.

Dissertation's Title: **Illegal migration**

Writer's Name : **Jiří Sedláček**

Transmission's Academic year : **2008/2009**

Guiding professor's Name : **PhDr. Jan Sochůrek, Ph. D.**

Summary

The dissertation undertakes especially the problem of illegal migration. It describes today's problems of migration and escape to the Czech Republic territory. It refers also to particular questions for the general point of view and to the main and the most interesting aspects. This baccalaureate dissertation is dissociated into a theory and a practical part.

The theory describes the history and causes of migration, also migration's different forms and kinds. It presents in brevity migrant's psychological adaptation and the situation of underage claimers for European citizenship. It familiarizes readers with the disciplinable facts related to illegal migration and how transferring organization operates.

In the enclosure, there is a suite of interesting photos showing some practices of transferring organizations. In the practical part, in first time, it talks about migrants who come to Czech Republic via transferring organizations, conversations with migrants are included explaining facts, the way how they arrive, from which country, which reasons led them to leave their country, what are they expecting since their arrival and residence in our country. In this part, there are also treatments and analysis of dialogues.

This work undertakes in second time causes which lead to illegal migration, how big is the impact on singular entity, migrants and the community in general. Also it speaks about criminal acts in consequence or in relation with illegal migration. This baccalaureate dissertation unambiguously affirms the validity of the insertion of illegal migration into the list of risks for safe being.

Keywords: notions, legislative cadre, teenage claimer, migration, criminal act, summary, interview, analysis of obtained data, contemporaneity.

Seznam použitých zkratek

AZ – azylový zákon

CZ – cizinecký zákon

ČSFR – Československá federativní republika

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

NDR – Německá demokratická republika

NSR – Německá spolková republika

OAMP – Odbor azylové a migrační politiky

OSN – Organizace spojených národů

PČR – Policie České republiky

PoS – Pobyťová střediska pro žadatele o azyl, azylové tábory

SC – Separated children – oddělené děti

SFRJ – Svazová federativní republika Jugoslávie

SR – Slovenská republika

SRN – Spolková republika Německo

SUZ – správa uprchlických zařízení

UAM – Unaccompanied children – děti bez doprovodu

UNHCR – United Nations High Commissioner for Refugees – Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

USA – Spojené státy Americké

ZZC – zařízení pro zajištění cizinců

Obsah

1 Úvod	12
1.1 Definice pojmů	14
1.2 Legislativní rámec	16
1.2.1 Mezinárodní právo a azylová problematika	16
1.3 Uvedení do problematiky	18
1.4 Z historie migrace na území ČR	19
1.5 Psychologická problematika adaptace migrantů	23
1.6 Nezletilí žadatelé o azyl bez doprovodu v Evropě	25
1.6.1 Nezletilý bez doprovodu	26
2 Druhy migrace a její příčiny	27
2.1 Legální migrace	27
2.2 Nelegální migrace	28
2.3 Příčiny migrace	29
2.3.1 Příčiny politické	30
2.3.1 Příčiny ekonomické	30
2.3.1 Příčiny sociální	30
3 Trestná činnost a nelegální migrace	31
3.1 Převaděčství	32
3.1.1 Vybrané praktiky převaděčských organizací	33
3.2 Obchodování s lidmi	35
3.2.1 Obchodování s lidmi v ČR	37
4 Souhrn	38
5 Praktická část	38
5.1 Rozhovor	38
5.1.1 Způsob vedení rozhovorů	40
5.2 Cíl rozhovorů	41
5.3 Model rozhovorů	41
5.4 Analýza získaných dat	53
5.4.1 Tabulka	55
5.5 Zjištění a výsledky rozhovorů	56

6 Souhrn	56
7 Současnost	57
8 Závěr.....	58
9 Seznam použitých informačních zdrojů	60
10 Seznam příloh	62
11 Přílohy	

1 Úvod

Tématem mé bakalářské práce je nelegální migrace. Toto téma jsem si zvolil, jelikož již od roku 1989 pracuji u Policie České republiky, konkrétně u cizinecké policie. Denně tak přicházím do kontaktu s různými formami jak legální, ale zejména nelegální migrace. Předmětem této bakalářské práce je pojednat o důvodech a dopadech nelegální migrace, o trestné činnosti s těmito pojmy související, na území České republiky, jako aktuálním fenoménem v české společnosti. Jde o jev, který se na našem území objevil krátce po roce 1989 otevřením hranic. Hektická doba přelomu 20. a 21. století je charakterizována novým typem tržně-ekonomické společnosti. Otevření se demokracii přináší množství problémů, na které nebyla současná společnost morálně ani materiálně připravena. Nadčasové fenomény jako je třeba právě migrace byly násobeny se svých projevech. Propojily se s problémy novými a specifickými pro dané období, tj. třeba mísením kultur.

Práce popisuje rozbor současného problému migrace a uprchlictví na území České republiky. Stanovený rozsah nedovolil zabývat se jednotlivými otázkami do potřebné hloubky, takže předkládaná práce je spíše jakýmsi obecným pohledem, vedeným snahou poukázat na nejdůležitější a nejzajímavější aspekty.

Cílem této předložené bakalářské práce je zjistit jaké důvody vedou k nelegální migraci, její dopad jak na jednotlivce, samotné migranty, tak na společnost, trestné činy, které jsou páčány v důsledku nebo v souvislosti s nelegální migrací.

Základní použitou metodou při zpracování této bakalářské práce je analýza spisové dokumentace.

Vycházíme z předpokladu, že důvody nelegální migrace jsou hlavně ekonomické a politické. Dále, že s nelegální migrací souvisí určitý specifický druh trestné činnosti.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části je pojednáno o důvodech a dopadech nelegální migrace i trestné činnosti s těmito pojmy související, dále jsou zde vysvětleny pojmy a názvy vztahující se k nelegální migraci. V části praktické jsou uvedeny rozhovory s migranty z různých částí světa. Jsou zde popsány důvody, které tyto lidi dovedly až k nám do České republiky. Jsou zde popsány jejich životní příběhy, jejich spojení s organizovaným zločinem a někdy i jejich propad až na samé dno společnosti.

Tato bakalářská práce je určena pro všechny, kteří mají o dané téma zájem. Práce je určena především pracovníkům cizinecké policie ČR, kteří přichází do styku s problematikou migrace a uprchlictví, mohou snáze vyhodnotit situace, které vznikají při kontaktu s minoritní skupinou migrantů, uprchlíků nebo žadatelů o azyl bez doprovodu na území státu. Především je však určena pro policisty cizinecké policie a sociální pracovníky působící ve vládních, či nevládních organizacích pomáhající uprchlíkům. Uvedené problémy kladou zvýšený požadavek na práci státních orgánů včetně policie. Policista demokratické společnosti není jen složkou represivní, ale především servisní, poradní a výchovnou. Proto je nezbytně nutné, aby rozšířil své odborné vzdělání a tím efektivně mohl řešit nastalé společenské změny.

Tato práce probíhá určitým časovým obdobím a jelikož je to období rozsáhlých změn, ať už se jedná o vstup naší země do Evropské unie nebo o vstup naší země do Schengenských struktur, které budou mít podle mého názoru výrazný vliv na migraci, moje snaha je zachovat určitý objektivní pohled na tuto věc.

Budu rád, pokud při přečtení této bakalářské práce dostanete odpovědi na některé otázky, které jste si třeba v souvislosti s nelegální migrací kladli. Napadnou – li vás otázky nové, pak tato má bakalářská práce splnila svůj účel.

1.1 Definice pojmů

Otázka migrace, a to především migrace nelegální, se dostala do nynějších rozměrů až v důsledku politických změn v Evropě v 90 letech minulého století. Vlivem těchto změn nastalo uvolnění na hranicích mezi Západní a Východní Evropou. Do této doby byla nelegální migrace pouze ojedinělá a pokusy o ni se z politických důvodů nedostávaly na veřejnost. V problematice migrace je třeba na začátku uvést několik pojmů, které jsou důležité pro tuto práci.

Matoušek¹ k migraci uvádí, že se jedná o stěhování obyvatel z jednoho regionu (země, kontinentu) do jiného regionu (země, kontinentu), může tedy jít o jev vnitrostátní i mezinárodní. Z hlediska určitého státu je buď imigrací (přistěhovalectvím), nebo emigrací (vystěhovalectvím).

Z hlediska směru pohybu se mluví o emigraci a imigraci, tedy pohybu ven přes hranice určitého státu nebo naopak dovnitř na jeho území. Z časového hlediska se mluví o migraci krátkodobé či dočasné, dlouhodobé nebo trvalé. Česká republika rozlišuje dva základní druhy migrace. Nelegální migraci, která je stěžejní pro tuto práci a legální migraci, tolik podporovanou současnou vládou. Pod pojmem nelegální migrace se v ČR rozlišují dvě kategorie:

a) nelegální migrace přes státní hranice

- případy nelegálního vstupu osob přes státní hranice na území státu z různých důvodů a nedovoleného způsobu opouštění státu přes státní hranice. Případy jsou registrovány útvary PČR i orgány ochrany hranic jiných států. Jedná se jak o cizince tak i o občany ČR.

b) nelegální migrace ve vnitrozemí ČR – porušování pobytového režimu

- zjištěné případy nelegálního pobytu cizinců ve vnitrozemí – porušení zákonem předepsané podmínky pro pobyt cizince.

¹ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003, s.109.

Problémem je rozlišit tzv. nucenou nelegální migraci a nelegální migraci dobrovolnou. V tomto případě lze jen obtížně najít hranici, zda nelegální migrant je nucen opustit svou původní zem z ekonomických, politických, sociálních či jiných oprávněných důvodů nebo tak činí tak pouze z důvodů ekonomických.

Dále ozřejmíme několik dalších pojmů, se kterými se dá setkat především v zákonech zabývajících se problematikou cizinců:

cizinec – fyzická osoba, která není státním občanem České republiky

uprchlík – osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů

azylant – cizinec, kterému byl udělen azyl podle zákona o azylu, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu

azylové řízení – je proces, který probíhá v několika fázích, kdy různé složky státních institucí a nezávislých komisí rozhodují o konkrétní žádosti o azyl

azylové zařízení – přijímací středisko, pobytové středisko a integrační azylové středisko

prohlášení o azylu – projev vůle cizince, z něhož je zřejmé, že hledá v ČR ochranu před pronásledováním

bezpečná třetí země – stát, ve kterém cizinec pobýval před vstupem na území jiného státu, není jeho občanem a do kterého se může tento cizinec vrátit a požádat o udělení postavení uprchlíka podle mezinárodní smlouvy

1.2 Legislativní rámec

Nutno podotknout, že jsou tyto zákony neustále doplňovány a aktualizovány v závislosti na zapojování České republiky do evropských struktur. Podotýkám, že z vlastní zkušenosti vím, jak se tyto zákony stávají mnohdy velice nepřehlednými a pro cizince nesrozumitelnými. Nutno ale dodat, že jde především o přiblížení našich zákonných norem normám Evropské unie.

Mezi ty základní pojmy patří:

- zák. č. 1/1991 Sb., Ústava ČR, v ní pak Hl. 1, č. 12 – o nabývání a pozbývání státního občanství
- zák. č. 2/1993 Sb., o ochraně státních hranic České republiky
- zák. č. 216/2002 Sb., o ochraně cizinců na území České republiky
- zák. č. 325/1999 Sb., o azylu
- zák. č. 500/2004 Sb., o správním řízení
- zák. č. 216/1991 Sb., o cestních dokladech a cestování do zahraničí
- zák. č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky

Dále existuje řada dalších nařízení a pokynů, které jsou vnitřními metodikami organizací zabývajících se problematikou cizinců, ale to pro tyto potřeby není podstatné.

1.2.1 Mezinárodní právo a azylová problematika

Současná situace v oblasti mezinárodního azylového práva, byť jde o jeden z nejstarších institutů uplatňovaných ve vztazích mezi suverény, je charakterizována absencí kodifikovaných norem. Jeho dosavadní obyčejová povaha - jakož i s tím spojené výkladové potíže, působí v mezinárodní praxi nemálo problémů, neboť ani v současnosti tento institut neztrácí na aktuálnosti (spíše naopak).

Je dost rozšířeno mínění, že soudobé obecné mezinárodní právo je v zásadě právem kodifikovaným, a že pozornost se spíše upírá k jeho progresivnímu rozvoji. Přes četné snahy o jeho kodifikaci zůstává však stále obyčejnou normativní kategorií.

Jedním z posledních pokusů Konference OSN o územním azylu o kodifikaci je návrh Úmluvy o územním azylu z roku 1977. Návrh však neuspěl a pokračování jednání je prozatím v nedohlednu. Příčinou tehdejšího neúspěchu je pravděpodobně i skutečnost, že text návrhu Úmluvy o územním azylu, připravený tehdy k projednání na diplomatické konferenci, přináší politice států (jejich volnosti) při poskytování politického azylu velmi podstatná omezení. Nejde jen o míru, jíž je zkracována dosavadní vnitrostátní volnost mezinárodními právními normami, jde též o specifikum některých těchto norem, jež přinášejí kogentní rámec pro uplatňování institutu azylu. Vyjadřuje to i preambule návrhu textu, která mimo jiné prohlašuje azyl za věc zájmu celého mezinárodního společenství, k čemuž právě kogentní normy mezinárodního práva jsou funkčně povolány .

V normotvorné praxi lze pozorovat, že zatímco prostá kodifikace, tedy inkorporace do písemné formy, je ze strany států přijímána dosti ochotně, obtíže se naopak projevují v případě, že přípravu návrhu té které kodifikační úmluvy prostupuje snaha předložit státům k přijetí právo „nové“. To je i nejobecnějším důvodem neúspěchu dosavadního úsilí o písemné vyjádření institutu práva azylu v příslušné kodifikační úmluvě.

Mezinárodní právní úprava uprchlické problematiky obsahuje především beneficiální závazky mezinárodního charakteru, kde účastníky smluvních vztahů jsou státy. Základní dohody o uprchlictví upravují mnohostranné obligační vztahy a ukládají závazky všem zúčastněným pod tíhou společného zájmu. Smluvní státy nesledují reciproční výhody nebo nevýhody (jako je tomu u běžných bilaterálních mezinárodních smluv), nýbrž naplňují humanitární a civilizační účel.

Základní normou, která přiznává subjektu právo na azyl, je Všeobecná deklarace lidských práv z roku 1948, kde se však institut azylu vyskytuje pouze v podobě kusé zmínky.

Nejvýznamnějšími mezinárodněprávními dokumenty v oblasti uprchlictví jsou Ženevská úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a Newyorský protokol z roku 1967, jejichž podstata spočívá v poskytnutí mezinárodní ochrany běžencům. Na základě obou smluvních dokumentů mají strany poskytovat uprchlíkům efektivní mezinárodně právní ochranu .

Významné jsou i aktivity Evropské unie v oblasti azylového práva. Cíl založit oblast bez vnitřních hranic, kde osobám náleží svoboda pohybu, si v rámci supranacionálního tělesa vynutil uzavření Dublinské úmluvy, neboť ze záměru pramení i nevyhnutelnost sladit azylové přístupy. Předchází tak Maastrichtskou smlouvu o Evropské unii, v jejímž čl. K.1 je zahrnuta

do záležitostí společného zájmu azylová politika. Ustanovení čl. K.3 dovoluje zaujímat společný postoj a přijímat opatření k uskutečnění společného postupu, jakož i uzavírat úmluvy o tomto předmětu. Přitom takováto úmluva může přiznat Soudnímu dvoru v Lucemburku interpretační pravomoc (včetně pravomoci ve sporech o provádění pravidel) .

Dublinká úmluva z roku 1990, určující stát odpovědný za prošetření žádostí o azyl předložených jednomu ze členských států Evropských společenství, obsahuje procesněprávní závazky s bilaterální strukturou. Dokument upravuje reciproční práva a povinnosti členských států Evropských společenství.

1.3 Uvedení do problematiky

Od roku 1989 pracuji na hraničním přechodu a od roku 1992 jsem byl pověřen pracovat pouze se skupinou lidí, kteří k nám byli vráceni orgány Policie SRN, z důvodu překročení státní hranice ČR do SRN mimo hraniční přechod. Šišková² uvádí, že první silnější imigrační vlna zachvátila Československo koncem 80. let, kdy se občané z tehdejší NDR (NDR – tento stát zanikl 3.10.1990) snažili přes naše území dostat do NSR. Problémy s uprchlíky v „polistopadovém“ vývoji Československa vyvrcholily v červenci a srpnu roku 1990, kdy začaly do Československa přicházet větší skupiny uprchlíků z Rumunska, a počátkem roku 1992, kdy na území Československa začaly přicházet větší skupiny občanů bývalé Jugoslávie (SFRJ), zejména z Bosny a Hercegoviny.

Jednalo se tedy vždy o migranty. Matoušek³ uvádí, že migrant je člověk, který se přesouvá na jiné místo s úmyslem trvale nebo dlouhodobě se tam usadit. Ve světě je za migranta považován ten, kdo překročí hranice a zůstává v jiné zemi déle než rok. Většinou se tedy vždy jednalo o osoby, které za sebou měli náročnou cestu ze své rodné země jak po stránce psychické, tak i fyzické. Většina migrantů vždy po vrácení zpět orgány sousedního státu do ČR měla strach, že bude vrácena dál do své země původu. A tak téměř vždy využili svého práva a požádali o azyl na našem území, i když ČR nebyla jejich cílovou zemí. Každý společenský pohyb, každá změna s sebou přináší obavu, zvláště přichází-li nečekaně. Obecně lze říci, že člověk, který je někde zakotvený, žije ve své jistotě, bezpečí svého domova, má strach z jakýchkoliv radikálních změn, které by mu mohly jeho jistotu narušit.

² ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998, s. 48.

³ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003, s.110.

Xenofobie jako odpor k cizímu, nemusí vyjadřovat strach z jiného. Zjednodušeně řečeno, xenofobní člověk do zahraničí cestovat nebude, protože jeho programový odpor k cizímu eliminuje i jeho potřebu poznat jiné. Člověk, svázaný strachem z jiného, do zahraničí vycestuje, neboť se strachem z jiného se setkává celý svůj život a na základě zkušenosti ví, že poznáním jiného může tento strach zmizet. Na integraci jiných kultur nelze pohlížet pouze jako na potíže s xenofobií, ale především jako na otázku jakým způsobem ohrožuje přistěhovalectví samotné základy bytí člověka, jeho pocit bezpečí, neboť i tím je dán jeho strach z jiného. Pojem domova se všemi náležitostmi, které jej vytvářejí, se tak může stát bezkonfliktním sjednocujícím prvkem integrace odlišných kulturních skupin a možným řešením problémů spjatých s migrací. Na řešení tohoto problému se musí podílet stejnou měrou jak většinová, tak menšinová společnost. Nebude to cesta nikterak lehká, ale nutná, neboť jak se ukazuje, stává se problém migrace jednou z podstatných otázek existence člověka na tomto světě.

1.4 Z historie migrace na území České republiky

Území České republiky je z historického hlediska typickým migračním územím. Předpokladem pro tuto skutečnost je zejména její poloha ve středu Evropy. Vysledovat zcela přesně migrační pohyby na území ČR z historického pohledu není možné především z nedostatku odpovídajících výzkumů, resp. literatury. Tato kapitola je tedy pouze jakýmsi stručným pohledem do historie migrace, navíc pohledem obecným, neboť migraci jako takovou lze rozdělit z několika hledisek na migraci legální a nelegální, migraci pracovní, vnitřní apod., což není účelem této práce.

Dle domněnek demografů se české země staly emigrační oblastí poměrně záhy. Od třicátých let 19. století do první světové války každým rokem z tisíce obyvatel českých zemí odcházeli dva nebo tři lidé. Byli to spíše Češi než Němci, protože v německých pohraničních krajích českých zemí byla v 19. století převaha industrializovaných oblastí s dostatkem pracovních příležitostí. Cílem těchto migrací byly zpočátku hlavně ostatní země habsburské monarchie, na prvním místě Dolní Rakousy a Vídeň. Když rozvoj dopravy mezi kontinenty usnadnil zámořské vystěhovalectví, stěhovali se rodáci z českých zemí do USA, Kanady, a dokonce i do Brazílie, podle toho, kde právě byla nejpříhodnější ekonomická situace. Od poloviny 90. let 19. století se zvyšoval počet vystěhovalců do západoevropských uhelných revírů, zejména do Vestfálska a severní Francie.

Zastoupení nejpočetnějších národů na území českých zemí se v úhrnu výrazněji neměnilo. Na počátku 20. století tvořila česky mluvící část trvale zhruba 63% a její podíl mírně rostl v Čechách a zhruba stejnou měrou klesal na Moravě. Recipročně se pozvolna měnil počet německé menšiny, která v roce 1910 činila 35%. Poláků, žijících na souvislém území na Těšínsku, sice trvalou imigrací z Haliče přibývalo, ale celkově se jejich zastoupení výrazněji neměnilo. Do roku 1918 hospodářsky, sociálně i kulturně rozvinutá česká společnost fungovala bez vlastního státu. Realizace národního státu, která byla součástí cílů radikálnějších složek českého národního hnutí, však vedla - při známé etnické struktuře nového státu - k četným problémům. Především proto, že z majoritních etnických skupin Němců a Maďarů se staly najednou minoritní skupiny. Zcela nově se začaly utvářet také vztahy mezi Čechy a Slováky.

Budování státu znamenalo rychlé nahrazování byrokratických špiček, které byly dříve obsazeny rakouskými úředníky, českými lidmi. To se ovšem týkalo nejen státní správy, ale také nově vznikající diplomatické služby, armády, bezpečnosti aj. Společný stát se Slovenskem, kde byl po odchodu Maďarů chronický nedostatek kvalifikovaných úředníků, učitelů, ale i železničářů apod., znamenal stěhování mnoha Čechů i s rodinami na Slovensko a na Podkarpatskou Rus. Ustavení slovenské univerzity v Bratislavě by bylo obtížné, kdyby na mnoha katedrách nepřednášeli čeští profesori.

V letech 1920-1924 se vystěhovalo do zahraničí z českých zemí přes 110 000 osob, což představovalo migrační ztrátu zhruba 60 000 obyvatel (imigrace zvláště z Rakouska, ale i z USA činila 50 000). Vzhledem k tomu, že přistěhovalecké země stanovily kvóty imigrantů pro jednotlivé země, byly migrační ztráty v dalších letech podstatně nižší (33 000 v letech 1925-29 a jen 16 000 v období 1930-37). Celkově ztratily české země emigrací do ciziny v letech 1920-37 zhruba 180 000 obyvatel .

Jak ukázala historie, největším destabilizujícím elementem nového státu se stala právě jeho národnostní struktura. V českých zemích žila v době prvního sčítání v roce 1921 téměř třetina obyvatelstva jiných národností než československé, přestože se do republiky vrátilo 40 000 krajanů z USA a na 100 000 osob z jiných částí bývalého Rakouska. Němci tvořili - podle mateřské řeči - 35 % obyvatelstva. V roce 1930 činil jejich podíl 29,5 %. Migrací v prvních poválečných letech se počet Němců poněkud snížil (odchod úředníků státního aparátu, důstojníků apod.), část domácích Němců se zřejmě přihlásila k tehdejší československé národnosti, ale přesto se snížilo zastoupení německého obyvatelstva z dřívějších 35,0 % (1910) na 30,6 % v roce 1921. Soužití obou národů ve společném novém

státě, kdy se německé obyvatelstvo najednou změnilo z majoritní populace na minoritní a české naopak, bylo hned při vzniku Československa spojeno s napětím a krátkou dobu trvajícím konfliktem; po uchopení moci v Německu Hitlerem se stalo největším nebezpečím pro existenci státu. Tento národnostní konflikt pak v důsledku vnějšího tlaku nakonec československý stát rozvrátil. Nezdařilo se jej vyřešit jednáním samozřejmě proto, že od jistého momentu se sudetští Němci stali nástrojem Hitlerova plánu na rozbití Československé republiky. Nezanedbatelnou roli však v tomto konfliktu sehrála vzájemná izolovanost české a německé komunity.

Existence republiky byla tedy po krátkých dvaceti letech přerušena nacistickou okupací. Tato válka se českých zemí dotkla v plném rozsahu. Sudetští Němci opojeni nacistickou ideologií dosáhli toho, co se jim nepodařilo v letech 1918-19: německým obyvatelstvem obydlené pohraniční části českých zemí začlenit do velkého německého státu, kterému by posléze patřil celý prostor Střední Evropy. Tohoto cíle bylo dosaženo již po dalších šesti měsících, kdy byl 15. března 1939 prezident Hácha donucen souhlasit s vojenským obsazením vnitrozemí českých zemí. Československá republika se rozpadla, na Slovensku vznikl pod německou kuratelou Slovenský štát. Na Němci zabraném území bylo z téměř 3,9 milionu obyvatel 855 000 Čechů, tedy 12% české populace. Přibližně polovina z nich byla nucena nebo dobrovolně odešla během podzimu do vnitrozemí. Byl to první masový přesun obyvatelstva na území českých zemí ve 20. století. Brzy po něm následoval na jaře návrat 130 000 Čechů ze Slovenska a Podkarpatské Rusi. Na druhé straně vzrostla také emigrace, protože před nacismem utíkali Židé a čeští i němečtí antifašisté.

Protektorát Čechy a Morava byl formálně autonomní zemí uvnitř velkoněmecké říše, realita však byla jiná: byl obsazen německou armádou a politicky i hospodářsky byl začleněn do Říše. Definitivní postavení Protektorátu Čechy a Morava mělo být upraveno po vítězné válce. Část jeho obyvatelstva měla být poněmčena, většina přestěhována někam na okraj evropské civilizace, nepřizpůsobivý zbytek zlikvidován.

Posuzujeme-li obyvatelstvo českých zemí v těchto letech, musí být zřejmé, že jde o hodnocení dvou odlišných populací: německé a ostatních národností, s výraznou převahou národnosti české. Němci se velmi brzy stali přímými účastníky války - nejdříve odchodem mužů do vojenské služby a do války, později ztrátami na bojištích a při náletech. Naproti tomu pro české obyvatelstvo znamenalo obsazení pohraničí a vznik Protektorátu zánik svobody a demokracie. Současně došlo k odstranění nezaměstnanosti. Ta později naopak přerostla až v totální nasazení všeho práceschopného obyvatelstva, přičemž muži české

národnosti nepodléhali vojenské službě. Na druhé straně však muselo odejít do práce v Německu postupně několik set tisíc osob .

Již koncem války začal na území českých zemí velký migrační pohyb obyvatelstva. Z Německa se vraceli totálně nasazení dělníci, do obsazeného pohraničí přicházeli utečenci z vybombardovaných německých měst, přes celé území českých zemí procházeli Němci z dříve obsazených východních zemí i transporty vězňů z vyklízených koncentračních táborů. Kvantifikace těchto přesunů je nemožná, v pohybu byly desítky tisíc lidí.

Bezprostředně po ukončení války migrace obyvatelstva pokračovaly. Do českých zemí se vrátilo 80-100 000 reemigrantů, zahraniční vojáci, vězni z nacistických táborů. Během dvou let se do bývalého pohraničí vrátilo nebo se tam nově přistěhovalo více než 1,1 milionu obyvatel, ze Slovenska tam přišlo v první vlně dosídlení téměř 120 000 nových obyvatel.

Historicky největší migrací na území českých zemí se stal odsun Němců, koncepčně připravený již v londýnském exilu a po rozhodnutí velmocí na konferenci v Postupimi v létě 1945 realizovaný v letech 1945-47.

V jeho rámci musely odejít z Československa téměř 3 miliony Němců. V té době podporovala odsun převážná část českého obyvatelstva - zvláště po poznání, co se dělo v koncentračních táborech, a jaký osud připravovali nacisté pro české obyvatelstvo v případě svého vítězství. Během necelých dvou let se radikálně změnilo národnostní složení obyvatelstva českých zemí. Při neúplnosti dat o jednotlivých přesunech lze odhadnout, že v průběhu dvou let bylo v pohybu kolem 5 milionů obyvatel .

Z odhadů válečných ztrát českého obyvatelstva lze dovodit, že počty zemřelých přímo na bojištích byly podstatně nižší než v první světové válce, takže převážnou část válečných ztrát představovali zahynulí Židé (více než 77 tisíc), téměř 5 000 českých Romů a dalších 300 000 lidí zemřelých ve věznicích, koncentračních táborech a při pracovním nasazení v Německu .

V roce 1948 následovala další vlna emigrace - tentokrát politické. Hned po Únoru 1948 odešlo podle neověřitelných pramenů asi 60 000 osob (ministerstvo vnitra přiznalo jen 36 000) a emigrace pokračovala až do postavení berlínské zdi v roce 1961. Odcházeli především mladší vzdělanější lidé .

Brzy po únoru 1948 se následkem uzavření hranic snížilo zahraniční stěhování na minimum: až do poloviny 60. let se ročně přistěhovalo jen málo nad jeden tisíc osob, počty vystěhovalých jen zřídka překročily hranici dvou tisíc. Teprve v závěru 60. let bylo stěhování přes hranice vyšší, současně se tím zvýšily migrační ztráty nad 6 000 (průměr let 1965-69).

Tehdy odcházeli ve větším počtu zvláště občané německé národnosti v rámci mezinárodní humanitární akce spojování rodin.

Podle oficiálních dat se v letech 1950-1969 vystěhovalo z českých zemí pouze 71 000 obyvatel, skutečné migrační ztráty však byly mnohem vyšší. Nelegálně, a tedy bez zahrnutí do evidence, odešlo v letech 1948-67 z celého Československa údajně 255 000 obyvatel, z toho asi kolem 60 000 hned po Únoru. Podle pozdější struktury emigrantů lze odhadnout, že minimálně tři čtvrtiny celkového počtu emigrantů pocházelo z českých zemí.

Vstup vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968 a normalizace současně vedly k další masové vlně emigrace - zpočátku opět politicky, později stále více ekonomicky motivované. Po novém uzavření hranic v roce 1969 se opět snížil objem zahraniční migrace. Naproti tomu znovu vzrostla od roku 1968 nelegální emigrace: v letech 1968-69 údajně z Československa odešlo dalších 425 000 lidí. Podle pravděpodobně již spolehlivějších dat ministerstva vnitra ztratila Česká republika v letech 1972-89 nelegální emigrací 51 000 obyvatel. Kvalitativně byly ztráty nelegální emigrací ještě závažnější než její početnosti. Celková poválečná ztráta nelegální emigrací České republiky tak vzrostla na 420-440 000 obyvatel, v průměru více než 10 000 ročně .

Významnou etnickou skupinou, která byla uznána za národnost až v roce 1990, byli a jsou Romové. Válku přežilo asi jen 500 českých Romů, v roce 1947 jich bylo v českých zemích již 17 000, v roce 1970 zhruba 60-70 000, o deset let později již 100-110 000 a v době sčítání 1991 byl odhadován jejich počet na 160 000, i když ke své národnosti se jich přiznalo jen 33 000 (tedy zhruba pětina). Prudký početní růst romské populace byl způsoben především trvalou imigrací ze Slovenska a také jejich vysokou reprodukcí .

K dalším změnám dojde v budoucnu vlivem imigrace ze zemí jihovýchodní Evropy i odjinud. Jejich možný dosah lze dnes spíše domýšlet než konkrétně posuzovat. Velice bude záležet na tom, kdy a v jakém rozsahu se stane Česká republika cílovou zemí migrace.

1.5 Psychologická problematika adaptace imigrantů

V dlouhé historii lidstva docházelo k mnoha případům jak soužití, tak i konfliktů etnických či rasových, a stejně tak je tomu v současnosti. Průcha⁴ uvádí, že adaptace často rozhoduje o přežití určité minoritní etnické skupiny ve styku s majoritní etnickou skupinou. Dnes tato problematika vyvstává hlavně v souvislosti se stále vzrůstajícími přesuny lidí

⁴ PRŮCHA, J. *Interkulturní psychologie*. 2. vyd. Praha.: Portál, 2007, s. 97.

z jedné země do druhé, s vlnami imigrantů a uprchlíků. Také v České republice narůstá problém adaptace imigrantů.

Problém nelegální migrace, migrantů, a s tím související prudký nárůst žádostí o získání azylu v České republice, se změnil se vstupem naší země do Evropské unie. Internetový server Českého statistického úřadu⁵ uvádí, že z počátku devadesátých let se počty žádostí pohybovaly do 2 000 osob ročně. Od roku 1998 se počet žadatelů neustále navyšoval, a to až do roku 2001, kdy dosáhl hranice více než 18 000 osob. V roce 2002 došlo k prudkému poklesu žadatelů (na necelých 8 500 osob), a to zejména následkem úpravy legislativních podmínek. V roce 2004 požádalo o azyl 5 459 osob, přičemž počet žádostí o azyl oproti roku 2003 klesl více než o 50%. Značné snížení počtu žadatelů o azyl bylo dáno platností tzv. Dublinského nařízení (Dublin II), jímž se stanovují kritéria a mechanismy pro určení členského státu odpovědného za posouzení žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v jednom z členských států (podstatou nařízení je, aby žádost o azyl byla projednávána pouze v jednom státě EU). V srpnu 2006 žádali o azyl nejčastěji občané Egypta (213 osob), kteří představovali 50 % všech žadatelů v tomto měsíci. Dále s odstupem následovali občané Číny (39 osob, 9 %) a občané Ukrajiny (35 osob, 8 %). V pořadí čtvrté bylo státní občanství Kyrgyzstánu (17 osob, 4 %), dále Bělorusko (15 osob, 4 %), Nigérie, Vietnam a Rusko (mezi 10-15 žadateli, 3 %). V roce 2006 byl azyl udělen 205 osobám. Aktuálně platný azyl (k 31.8.) mělo celkem 1 972 osob.

Převažující příčiny migrace lze v současném světě spatřovat zejména v rozdílech v bohatství mezi jednotlivými světadíly, v síle ekonomik jednotlivých zemí a v životní úrovni jejich obyvatel. Jak uvádí Budilová, Hirt⁶ a kolektiv, jedním ze způsobů, jak efektivně omezovat obtížně zastavitelnou migraci nelegální, je kontrolovat a řídit její kroky pomocí programů migrace legální.

Z psychologického hlediska je zátěž adaptace na nové sociokulturní podmínky závislá jak na osobnosti imigranta, tak na společnosti do níž přichází, ale i na míře sociokulturní odlišnosti obou zemí. Míra této zátěže závisí i na tom, zda jde o člověka, který zde jen dočasně pobývá a může se kdykoliv vrátit, nebo zda byl donucen k definitivnímu přesídlení. Tento člověk se stává uprchlíkem. Vágnerová⁷ k této problematice uvádí, že uprchlíkem je cizinec, který přichází do nové, ze sociokulturního hlediska více či méně odlišné společnosti. Oficiální

⁵<http://www.czso.cz/ciz/>

⁶BUDILOVÁ, L. HIRT, T. *Policista v multikulturním prostředí*. 1. vyd. Praha: 2005, s. 48.

⁷VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. s. 659.

status uprchlíka, který je obtížné získat, představuje určité sociální postavení z něhož vyplývají konkrétně vymezená práva a povinnosti. Sociální práce s uprchlíky v ČR se především týká žadatelů o azyl nebo azylantů žijících v pobytových či integračních střediscích. Matoušek, Kodymová, Koláčková⁸ uvádějí že to, v jaké fázi azylového řízení se klient nachází a v jakém kulturním prostředí žil, má velký vliv na zvolený přístup sociálního pracovníka a na průběh celého procesu práce s klientem. Na styl práce má samozřejmě vliv i fakt, zda je sociální pracovník zaměstnancem státu (ministerstva vnitra) nebo nevládní organizace.

Mezi nejohroženější skupiny patří bezesporu děti a mladiství bez doprovodu dospělé osoby.

1.6 Nezletilí žadatelé o azyl bez doprovodu v Evropě

Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 definuje uprchlíky jako osobu, která je mimo území své země původu a důvodem jejího odchodu byl odůvodněný strach z pronásledování z důvodu její rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k sociální skupině či pro její politické názory a pro tento strach se nechce či to není možné vrátit se pod ochranu této země.

Základní ochrana garantovaná Úmluvou o právním postavení uprchlíků z roku 1951 je politika „ne návratu“, která zakotvuje, že žadatel o azyl či uprchlík nemůže být z žádného důvodu vrácen do země, kde je jeho život nebo osobní integrita v nebezpečí.

Podle Úmluvy o právech dítěte, která byla přijata v New Yorku dne 20.11.1989, v ČSFR vstoupila v platnost v únoru 1991, je za dítě považována každá bytost mladší 18 let. V souvislosti s tzv. uprchlictvím a se skupinou dětí do 18 let je používáno několik termínů a v materiálech pojednávajících o tomto tématu je patrná určitá nejednotnost při označování této skupiny. Pochopitelně, že se terminologie ujasňuje i během diskusí, které probíhají na základě tématu nezletilých bez doprovodu. Objevují se tyto nejčastější termíny: Unaccompanied children – děti bez doprovodu, UAM – jedná se o děti do 18- let, oddělené od obou rodičů či i jiného, který je za ně ze zákona nebo na základě zvyku odpovědný.

Tyto děti ale nejsou zpravidla zcela bez doprovodu, často se pohybují ve skupině s ostatními migranty, převaděči apod. V posledních letech se proto začal užívat přesnější termín – Separated children- oddělené děti, SC.

⁸ MATOUŠEK, O. KOLÁČKOVÁ, J. KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 333.

Termín - Separated children – oddělené děti, není daný a proto téměř v každé evropské zemi je pro tento termín různé názvosloví, např. v České republice se používá nezletilí žadatelé o azyl bez doprovodu, v Německu je to termín nezletilí uprchlíci bez doprovodu.

1.6.1 Nezletilý bez doprovodu

Nezletilý bez doprovodu je osoba mladší 18-let, která je odloučena od své rodiny a není v doprovodu ani jiných dospělých zákonných opatrovníků. Pro další část této práce budu používat český název, i když si myslím, že anglický termín více vystihuje tuto problematiku.

Podle odhadů Evropské komise se na celém světě ročně 700 000 až 2 milióny žen a dětí stane oběťmi obchodu s lidmi, z toho je asi 500 000 obchodováno do států EU. Výnosy z obchodu s lidmi se odhadují na 10 biliónů USD ročně.

V prosinci 2000 podepsalo více než 120 států v italském Palermu Protokol o prevenci, potírání a trestání obchodu s lidmi, zejména ženami a dětmi, který doplňuje konvenci OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu. Podle tohoto dokumentu zahrnuje obchod s lidmi nábor, přepravu, předávání osob pod hrozbou či přímo užití síly, případně týrání, podvod, únos, zaplacení a přijetí finanční částky, za účelem sexuálního zneužívání, nucené práce, otroctví, nevolnictví nebo odnímání těsných orgánů.

Pro názornost již v roce 2000 požádalo o azyl ve 26 evropských zemích 16 000 nezletilých bez doprovodu. Nejvyšší počet azylových žádostí zaznamenalo Nizozemí (6705), dále Velká Británie (2733) a Maďarsko (1170).

Nezletilí bez doprovodu tvoří 4% z celkového počtu žádostí o azyl podaných v roce 2000, nicméně v jednotlivých zemích se podíl žádostí na celkovém počtu azylových žádostí liší – v Maďarsku a Nizozemsku tvoří azylové žádosti 15 % z celkového počtu žádostí, na Slovensku je to 9 %. Oproti roku 1999 zůstal počet azylových žádostí nezletilých bez doprovodu i jejich podíl na celkovém počtu žádostí o azyl stabilní.

Podle statistik a analýz pocházejí tito žadatelé z různých zemí původu, zejména ze střední a východní Evropy (Moldávie, Rumunsko, Ukrajina), Afriky (Nigerie, Sierra Leone) a Asie (Čína, Afghanistan, Srí Lanka). V počtech podaných žádostí jsou rozdíly jak mezi jednotlivými cílovými zeměmi, tak mezi žadateli v jedné cílové zemi : např. Číňané podali 67 % azylových žádostí v Nizozemí, ačkoli z celkového počtu žádostí podaných v Nizozemí bylo jen 15 % od žadatelů z Číny, ve Velké Británii oproti tomu byla jen 3 % žádostí od

žadatelů z Číny, v Belgii pochází 13 % azylových žádostí od imigrantů z Rwandy, přitom z celkového počtu azylových žádostí podali Rwandané jen 2%. Jen omezený počet zemí vede statistiky o věku a pohlaví žadatelů o azyl, ale z dostupných údajů vyplývá, že většina nezletilých bez doprovodu je ve věku 16 až 17 let a výrazně zde převažují muži.

2 Druhy migrace a její příčiny

Tato práce se zabývá především migrací nelegální. Je však nutno, se krátce seznámit i s dalším druhem migrace a tím je migrace legální.

2.1 Legální migrace

Migrační politika státu neklade překážky legální migraci, a podporuje imigraci, která je pro stát a společnost v dlouhodobé perspektivě přínosná. Umožnění legální migrace může hostitelské zemi nahradit chybějící pracovní potenciál např. v podobě specializovaných odborníků nebo požadovaného počtu dělníků a může přispět i k vyššímu výkonu místní ekonomiky. Hospodářství země původu zase např. profituje z finančních prostředků, které jsou zasílány emigranty zpět domů příbuzným. Krátce se zde zmíním o legální migraci a to především o projektu České republiky, který se stal projektem pilotním ve své době. Jedná se o projekt Aktivní výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků. Internetový server Ministerstva práce a sociálních věcí⁹ k tomuto projektu uvádí, že představuje dynamicky se rozvíjející složku české aktivní migrační politiky. Podporuje příchod zahraničních odborníků spolu s jejich rodinami do České republiky, dává jim možnost získat trvalý pobyt v podstatně kratší době než ostatním a vytváří podmínky pro jejich rychlé a úspěšné začlenění do společnosti, aniž by od nich vyžadoval, aby se zřekli své kultury, zvyků nebo jazyka. Projekt je určen pro státní příslušníky Bulharska, Běloruska, Chorvatska, Kazachstánu nebo Moldavska. U prvních třech jmenovaných států již tento projekt není nutný z důvodu jejich vstupu do Evropské unie.

Od 1. října 2004 platí výjimka pro absolventy vysokých škol nebo univerzit v České republice. Pokud jsou takovými absolventy, mohou se do tohoto projektu přihlásit bez ohledu

⁹ <http://www.imigrace.mpsv.cz>

na svoji státní příslušnost., pokud ovšem v České republice nestudovali v rámci pomoci dotyčné domovské zemi.

Jak už bylo uvedeno má legální migrace příznivý vliv na vývoj v České republice a to zejména v současnosti, kdy se řeší populační úbytek obyvatel naší země. Bohužel legální migrace je pouhým zlomkem problému jménem migrace.

2.2 Nelegální migrace

Faktorů ovlivňujících nelegální migraci je několik a jsou vzájemně propojeny. Nelze, ale obecně vyloučit situaci, kdy bude osoba nelegálně migrovat jen z jednoho důvodu. Kivaňová¹⁰ uvádí, že na tuto otázku existuje spousta odpovědí, které závisí na tom, z jaké perspektivy se na migraci díváme a také jaký typ migrace máme na mysli. Velmi zjednodušeně lze říci, že migrace je reakcí na nějaké sociální, ekonomické či politické rozdíly.

Nelegální migrace je významným společenským problémem, který ukazuje zejména na konflikt lidí, kteří se snaží řešit svou obtížnou životní situaci, se zákonnými hranicemi, kterými současné evropské státy chrání svá území. Nejčastěji se setkáváme s nelegálním přechodem hranic. Oblast nelegální migrace byla do 21.12.2007 v kompetenci Cizinecké a pohraniční policie ČR, od tohoto data, po vstupu ČR do Schengenského hraničního prostoru je nelegální migrace v kompetenci Cizinecké policie. Ta eviduje počty osob nelegálně migrujících přes státní hranice ČR a rovněž počty osob, jež v ČR porušují pobytový režim. Internetový server Českého statistického úřadu¹¹ k problematice nelegální migrace uvádí, (*viz příloha č.1*) že v roce 2007 bylo zaznamenáno 7549 nelegálně migrujících cizinců, z toho 2837 cizinců překračovalo nelegálním způsobem státní hranice a u 4712 cizinců bylo zaznamenáno porušování pobytového režimu. Naproti tomu v roce 2005 bylo zaznamenáno 14 545 nelegálně migrujících cizinců, z toho 4 745 cizinců překračovalo nelegálním způsobem státní hranice a u 9 800 cizinců bylo zaznamenáno porušování pobytového režimu. Mezi cizinci ilegálně překračujícími státní hranice České republiky byli nejčastěji v roce 2007 identifikováni (*viz příloha č. 2*) občané Vietnamu (418 osob, 15 % všech cizinců nelegálně

¹⁰ KIVAŇOVÁ, R. *Migranti nás nutí k přehodnocení zažitých norem chování*. In SOCIÁLNÍ PRÁCE, 2/2007.

¹¹ http://www.czso.cz/ciz/cizinci.nsf/i/nelegalni_migrace

migrujících přes státní hranice), občané SRN (345 osob, 12 %), dále občané Ukrajiny (336 osob, 12%) a rovněž občané Polska (276 osob, 10 %). Dále s odstupem následovali občané, Moldavska, Turecka, Číny, Iráku, Slovenska a Mongolska.

Na celkovém počtu všech nelegálně migrujících osob přes státní hranice ČR (nejen cizinců) měli podíl i občané ČR (547 osob, 16 %).

Nejčastěji byly nelegálně překračovány hranice (*viz příloha č.3*): česko-polská (celkem 31%), hranice česko-německá (30%), hranice česko-rakouská (21%), dále následuje hranice česko-slovenská a nakonec hranice letiště ČR.

Hranice česko-rakouská a česko-německá byly převážně ilegálně překračovány ve směru z ČR (tj. více jak z 80 % případů), na česko-polské hranici byla situace vyvážená, tj. počty osob zadržených ve směru do ČR a z ČR si přibližně odpovídaly. Na česko-slovenské hranici bylo zjištěno necelých 250 případů nelegálního přechodu hranic, a to z více jak 90 % ve směru do ČR.

Charakterizovali jsme migraci-imigraci ve své podstatě jako hledání nového prostoru k životu, jako snahu o vytvoření nového domova. Zároveň však musíme zdůraznit, že nejde pouze o to nový domov poskytnout, ale současně je třeba se i tázat, na jakých principech má být utvářen. Je třeba si ujasnit, za jakých okolností k migraci dochází, co k migraci vede, jakými hledisky je motivována a jaké má vědomé cíle (zamýšlené) či k jakým nevědomým důsledkům (nezamýšleným) může vést.

2.3 Příčiny migrace

Mezi hlavní příčiny může patřit dlouho trvající politická krize, občanské války, náboženské a etnické konflikty, pronásledování nebo diskriminace menšin. Nezaměstnanost, ekonomické a sociální problémy a s tím potažmo chudoba jsou také jedním z častých důvodů emigrace

Dále také poptávka v oblasti sexuálního průmyslu, poptávka po levné pracovní síle, nábor členů organizovaných kriminálních gangů (prodej drog, krádeže, vykrádání parkovacích automatů, atd.). Tresty pro mladistvé delikventy nejsou zpravidla tak přísné jako pro dospělé. Další příčinou je přítomnost etnické skupiny v cílové zemi, fungují principy migračních teorií a řetězových migrací, tj. v cílových zemích se postupně vytvoří komunity imigrantů, které hrají klíčovou roli při výměně informací, zprostředkování přepravy, pomoci při zajištění

pobytu, zprostředkování práce pro své krajany, zvláště z hlediska nelegálních migrantů je taková podpora klíčová. Šišková¹² uvádí, že současné masivní pohyby mají mnoho příčin a důsledků. Obecně a velmi zjednodušeně (při opomenutí důležitých, byť kvantitativně významně méně důležitých typů migrace) lze na globální úrovni mezinárodní migrace charakterizovat jako tok obyvatelstva z chudého Jihu na bohatý Sever.

2.3.1 Příčiny politické

Přímý politický důvod se vyskytoval zejména při migraci do 90.let minulého století. Jednalo se v převážné míře o migraci z východu na západ. Nejvýznamnějším důvodem v této oblasti bylo omezování politického či náboženského přesvědčení.

Největší vlny nelegální migrace jsou zaznamenávány v době politických změn v oblastech, které nemají rozvinutou demokracii. Tyto změny jsou doprovázeny rasovými či jinými nepokoji. Mnoho z těchto sporů založených na politických, či náboženských základech vyústí v občanskou válku, která může nabýt i mezinárodních rozměrů.

2.3.2 Příčiny ekonomické

Jsou považovány za hlavní důvody migrace. Největším, problémem je chudoba, která znázorňuje velké disproporce bohatství v jednotlivých oblastech. Nízký výskyt přírodních zdrojů má vliv na prosperitu s níž je spojen velmi nízký či dokonce žádný vědeckotechnický rozvoj. To má za následek ještě větší úpadek oblasti. Obyvatelé těchto oblastí proto vidí nelegální migraci jako jednu z možností k znovuoobnovení ekonomické nezávislosti a zvýšení životní úrovně.

2.3.3 Příčiny sociální

Tento okruh je úzce spjat s důvody ekonomickými a politickými. Politická situace či politická nestabilita má významný vliv na investory. Při špatné politické situaci se snižuje podíl zahraničního kapitálu a to přináší redukci pracovních míst a zvýšení nezaměstnanosti. Se zaměstnáním je úzce spojeno i postavení ve společnosti, které je vázáno v mnohých případech na politickém a náboženském přesvědčení.

¹² ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. s. 19.

Některá náboženská vyznání či politická hnutí z různých důvodů omezují základní lidská práva a svobody. Tato omezující opatření mají u některých skupin obyvatel přímý vliv na snižování životní úrovně. Mezi další příčiny snižování životní úrovně se dá obecně považovat omezování v přístupu k médiím, zdravotnictví, školství, zaměstnání, sportu aj.. Tato omezení se vztahují v největší míře za ženy. Internetový server Migraceonline¹³ uvádí, že jedním z hlavních sociálních faktorů pozitivně ovlivňujících rozhodnutí k nelegální migraci je společný historický vývoj, nebo tzv. „migrační síť“. Migrační síť se rozumí sociální prostředí a struktury krajanů, oficiálně či neoficiálně působících v tranzitních či cílové zemi.

3 Trestná činnost a nelegální migrace

Situace po vstupu České republiky do Evropské unie podíl jednotlivých způsobů nelegálního překračování hranic obrátila. Je možno konstatovat, že v té době byl přechod terénem, tj. pěšky zcela výjimečný; naprosto převládalo využití dopravního prostředku a přejezd hranice v úkrytu (ať už v kamiónu, nákladním voze nebo v kufru osobního auta). Od května 2004, tedy v souvislosti se vstupem do Unie, došlo také k nárůstu použití cizích, pozměněných a padělaných cestovních dokladů. Jde zejména o občany Ukrajiny a Moldavska, kteří spoléhají na průjezd hranice díky zjednodušenému způsobu odbavování a používají polské nebo litevské doklady, protože jde o členské státy Evropské unie. Potvrdil se tak vzestupný trend, který byl patrný již od roku 2002. Nelegální migrace na sebe svou povahou nutně váže kriminální živly. Z krádeží a padělání dokumentů, pracovních a pobytových víz se stalo významné podnikatelské odvětví. Migranti, kterým se podaří po často velmi svízelné cestě dorazit do cíle své cesty, se musí často uchýlit k trestné činnosti. To může znamenat například i dopravu či prodej drog pro zločinecké organizace.

Počet převáděných osob v celkové statistice klesl. Tradičně nejčastěji převaděči asistovali při přechodu hranice s Německem a Polskem. K poklesu převáděných osob došlo na hranicích se všemi sousedními státy. K nárůstu naopak došlo při odhalování tranzitních nelegálních migrantů ve vnitrozemí, kdy teprve na přechod hranice čekali. Data potvrzují, že nelegální migrace je organizovaným nadnárodním fenoménem a služby převaděčů hrají nezastupitelnou roli zejména při realizaci nelegální migrace.

¹³ <http://www.migraceonline.cz>

Potvrzuje se tak celoevropský vývoj, kdy se boj s nelegální migrací přesouvá ze státní hranice do vnitrozemí a přistupuje se k používání jiných policejních metod při boji s nelegální migrací.

3.1 Převaděčství

S nelegální migrací cizinců je spjata nebezpečná kriminální aktivita založená na stále více se zdokonalující přeshraniční spolupráci převaděčů. Převaděčství je pro evropské země, které jsou postiženy nelegální migrací, nadále závažným a nebezpečným jevem.

Důležité je také rozlišovat mezi obchodem s lidmi a převaděčstvím. Většina osob, které nelegálně vstupují do České republiky, je do ní sice za úplaty převedena, ale není nutně obchodována. Převaděčství je zajištění nelegálního přechodu státní hranice ze země zdrojové, přes zemi tranzitní, až do země cílové, který zpravidla zajišťuje organizovaná skupina osob. Po převedení vztah mezi převaděčem a převáděnou osobou končí. Klienti převaděčských organizací jsou v neustálém ohrožení života a jsou finančně vykořisťováni. Převaděči požadují za své služby velmi vysoké finanční částky. V případech, kdy nemá převáděná osoba k dispozici dostatečnou hotovost, může jí převaděč nabídnout odpracování dluhu. Tímto způsobem se pak může převáděná osoba dostat do sítí obchodníků s lidmi. Obchodníci s lidmi používají rozsáhlý rejstřík podvodů a donucování, který zahrnuje nejrůznější způsoby vyhrožování, vydírání, omezování osobní svobody, fyzické, sexuální nebo emocionální zneužívání, odebrání cestovních dokumentů a peněz. Němec¹⁴ uvádí, že běženci se stávají lidským zbožím, obětí internacionálně působících převaděčských zločineckých organizací, které je nejen vykořisťují (získávají jejich sociální výpomoc a jinak je vydírají), nýbrž kriminalizují, např. nutí ženy a dívky k prostituci, muže k drogovému dealerství, krádežím aut, distribuci padělaných peněz apod. Státy, kam běženci směřují, rozlišují, zda jde o uprchlíky pronásledovaných menšin (z důvodu rasových, národnostních, náboženských, politických) nebo o uprchlíky z pohnutek hospodářských. Toto rozlišování má význam pro udělení či odmítnutí azylu. Převaděčství jako trestný čin, je činnost spočívající v organizování nedovoleného překročení státní hranice pro jiného, resp. umožnění nedovoleného překročení státní hranice ve smyslu § 171a, odst. 1 a 2, příp. § 171b trestního zákona. Pokud pachatel

¹⁴ NĚMEC, M. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vyd. Praha-Eurounion: 2003. s.194.

pouze umožní jinému nedovolené překročení státní hranice, hrozí mu odnětí svobody na jeden rok. V případě, že spáchá takový čin za úplatu, v úmyslu zakrýt jiný trestný čin nebo jako člen organizované skupiny, trestní zákon stanoví možnost odnětí svobody až na tři léta.

3.1.1 Vybrané praktiky převaděčských organizací

Byly zaznamenány různé metody, které převaděči pro relativně bezpečné překonání státní hranice používali. **Často dochází k tomu, že převaděč ve skutečnosti skupinu migrantů nebo jednotlivce při přechodu hranice nedoprovází. Migrant je v dopravním prostředku přivezen k blízkosti hranic, kde je mu pouze ukázán „správný směr“.** Záleží na spolehlivosti převaděčské struktury na druhé straně hranice, zda nelegálního migranta „převezme“. Při rozhovorech s policisty bylo zaznamenáno několik případů, kdy migranti sami, po noci strávené v lese, policii voláním o pomoc na svoji pozici upozornili. Tito „bloudící“ cizinci jsou často ve špatném zdravotním stavu, prokřehlí zimou a hladoví. Situace je ještě komplikovanější v případech rodin s malými dětmi. Některé z policejních stanic jsou již pro takové příležitosti vybaveny základními potravinami a hygienickými potřebami. Policisté také většinou disponují kontaktem na místní orgány péče o dítě nebo nevládní humanitární organizace. Převaděči také používají „trik“, kdy nejdříve použijí menší skupinu migrantů jako „návnadu“ a po jejím zadržení prochází větší skupina bez pozornosti policie, která je zaneprázdněná prvním případem.

Nabídka převaděčských organizací zahrnuje široké spektrum – od cestování v malé skupince osob na ložné ploše malých nákladňáků až po komfortní cestování s individuální péčí a veškerými službami. Na tom se samozřejmě odvíjí i cena za tyto služby. V řadě asijských a východoevropských velkoměst provozují převaděčské organizace pobočky, v nichž nabízejí své služby jako regulérní turistické podniky. K personálu patří řidiči, peněžní kurýři, ubytovatelé i padělatelé pasů a víz. Převaděči při pokusech o překonání hranic se SRN jsou většinou vybaveni rádiovými přístroji, zařízením pro noční vidění a precizními mapami krajiny. Osoby ochotné vycestovat z východní Evropy jsou považovány za chudé zákazníky, které se vyplatí převádět jen ve velkých skupinách. **V devadesátých letech bylo mnoho případů, kdy agentury z Prahy přivázely několikrát za měsíc plné autobusy k naší západní hranici. To už se dne neděje a tak se migranti přivázejí ke státní hranici taxíky.** Za přírážku nabízejí taxikáři svým pasažérům tipy na přechod hranice,

ukazují jim nepřehledné úseky lesa nebo kreslí náčrtky cesty. **Zámožní migranti se podle policejních poznatků svěčují mezinárodním agenturám s bohatými zkušenostmi. Pokud migranti cestují letadlem, většinou je zprostředkovatel doprovází až do nástupního prostoru a pomáhá při odbavení.** V tranzitních prostorách velkých přestupních letišť, mezi ně patří i Praha-Ruzyně, je zpravidla opět připraven přijímací výbor. Kontaktní osoby odeberou migrantům zpáteční letenku, která sloužila při odletu k zamaskování důvodu cesty. Potom svým zákazníkům opatří nové letenky, aby zamaskovali trasu cesty předají jim informace o prozatímním bydlišti v cílové zemi, včetně telefonního spojení pro případ nouze. **V některých případech převaděčské organizace vybaví svého zákazníka novými doklady v požadované kvalitě.** Jako polotovar využívají padělatelé odcizené doklady rekreantů nebo pasy navracených gastarbeitřů. **Ze zadních stránek části dokladu odstraní jednu z prázdných stránek pro víza, vyplní ji osobními údaji svého klienta, připevní fotografii a vlepí list místo stránky s originálem vpředu v pasu (příloha č.4).** Oblíbeno je také chemické vymazání, při němž jsou staré údaje odleptány a nahrazeny novými. Tyto falzifikáty jsou odhalitelné pouze pod infračervenou lampou nebo prostřednictvím videozáznamu s příslušným zvětšením na speciálním zařízení. Pokud mají převaděči k dispozici bílé doklady nebo víza, je šance na jejich odhalení minimální.

Mezi další praktiky patří pokusy o přechod hranic prostřednictvím železniční dopravy. Migranti jsou poschováváni v dutých prostorech kupé nebo jsou zaznamenány případy, kdy se osoby našly v prostoru podvozku železničního vagónu. Tyto případy už jsou ale zoufalstvím ze strany migrantů, kteří byli převaděči ponecháni osudu.

Internetový server Úřadu pro zahraniční styky a informace¹⁵ uvádí, že na vysoké úrovni je mezinárodní spolupráce při objevování nových převaděčských tras. Jsou k dispozici informace podle nichž velké převaděčské organizace pravidelně testují letecké trasy na celém světě.

Stížnosti na často několikaměsíční čekací doby v různých mezistanicích se převaděči nemusí bát. Jejich zákazníci jsou ochotni podrobit se jakýmkoliv útrapám, pokud to může přispět ke splnění jejich cíle – života v bohaté zemi. Proto imigranti cestují po osmi v přestavěných zavazadlových prostorech osobních vozidel nebo se skrývají za zmrazenými vepřovými půlkami v chladírenském voze, poschováváni mezi stavebním materiálem,

¹⁵ <http://www.uzsi.cz>

v různých miniaturních prostorách. Zajímavý případ byl odhalen na jednom hraničním přechodu, kde byly osoby vietnamské národnosti ukryty ve výherních hracích automatech (*příloha č.5 a 6*).

Převaděči počítají i s úmrtím zákazníků. Případy utonutí, udušení či jiných útrpných smrtí nejsou vzácností.

Novým prvkem, bylo využívání úkrytů v osobních vozidlech směřujících přes hraniční přechody do SRN. K těmto případům, byly najímány manželské dvojice občanů SRN a mladí lidé z ČR (*příloha č.7 a 8*).

Tento nelegální přechod byl založen na nenápadnosti osob, které migranty převážely v kufru svého osobního auta. Nenápadná manželská dvojice občanů SRN se vrací z ČR, kde si byla nakoupit nebo natankovat nádrž svého vozu, mladý manželský pár cestuje do SRN z důvodu sezónních slev.

Dle používané taktiky lze osoby pokoušející se nedovoleně překročit státní hranici ČR rozdělit na tři základní skupiny:

- ▶ občané států, kteří zneužívají legální pobyt na území ČR k bezprostřednímu přiblížení ke SH a jejímu nedovolenému překročení. Jedná se zejména občany Ruska, Vietnamu, Ukrajiny a Bulharska
- ▶ osoby, které jsou za pomoci převaděčských organizací přepravovány za země původu a po nedovoleném překročení hranice mezi ČR a SR jsou navázeny na přístupové komunikace ke státní hranici. Jedná se zejména o občany Číny
- ▶ osoby zadržené orgány pohraniční policie nebo osoby vrácené zpět na území ČR po nedovoleném překročení hranice. Po propuštění nebo umístění do pobytového zařízení navazují opětně kontakt s převaděčskými organizacemi a opakovaně se pokoušejí o překročení státních hranic

Obecně lze říci, že nelegální migrace bude pro běžence v celém světě čím dál komplikovanější a dražší. Je proto velmi pravděpodobné, že budou vytvářeny nové převaděčské struktury a nalézány nové metody překonávání lépe chráněných státních hranic.

3.2 Obchodování s lidmi

Obchodování s lidmi je jedním z nejhorších zásahů do základních práv a svobod, kterým je porušována nejen lidská důstojnost, ale vážně je ohroženo také zdraví i samotný život obětí. Obchod s lidmi však neznamená jen zásah do života oběti, ale i celé její rodiny.

Nezřídka je právě vyhrožování násilím na rodinných příslušnících využíváno jako účinný prostředek k donucení oběti k poslušnosti. Zároveň se uvádí, že obchod s lidmi je jednou z nejvýnosnějších forem mezinárodního organizovaného zločinu. Zisky pachatelů jsou přirovnávané k ziskům z nelegálních obchodů se zbraněmi a drogami, tedy k dvěma „nejlukrativnějšími“ formám organizovaného zločinu vůbec. Odhaduje se, že celosvětový roční příjem z obchodu s lidmi se pohybuje mezi 8,5 až 12 miliardami EUR. Vzhledem k vysoké latenci trestného činu obchodování s lidmi jsou k dispozici pouze různé odhady rozsahu tohoto fenoménu a to jak na národní, tak i mezinárodní úrovni. Pachatelé z organizovaných zločineckých struktur se snaží veškeré zisky pocházející z této trestné činnosti převést do legálních forem podnikání (praní špinavých peněz) a následně se etablovat a legalizovat své postavení, což znamená značné bezpečnostní riziko pro demokratickou společnost obecně. Dalšími alarmujícími společenskými hrozbami, které z obchodu s lidmi vyplývají, je zejména destabilizace demografické situace a pracovního trhu ve zdrojových zemích, kde dochází k nenapravitelným ztrátám lidských zdrojů, ohrožení veřejného zdraví a rozpad společenských vazeb. Boj proti obchodování s lidmi tak patří mezi největší výzvy současnosti, a to nejen v České republice, ale i v zahraničí. Vzhledem k tomu, že obchod s lidmi má celou řadu forem a podob, musí i opatření proti němu být stejně široká a komplexní. Národní strategie boje proti obchodování s lidmi pro období let 2008-2011¹⁶ uvádí, že aktivity boje proti obchodování s lidmi jsou jednou z mezinárodně politických priorit, která je sledována významnými mezinárodními organizacemi i jednotlivými zeměmi. O tom, že na boj proti obchodování s lidmi je kladen velký důraz, svědčí i to, že toto téma bylo jednou z priorit v průběhu EU předsednictví Velké Británie, Rakouska a Finska. Jelikož jde o prioritu dlouhodobého charakteru, bude se bojem proti obchodu s lidmi zabývat i Česká republika během svého předsednictví EU v roce 2009. Dne 13. prosince 2000 byla v italském Palermu přijata mezinárodní Úmluva o nadnárodním organizovaném zločinu, která obsahuje definici obchodování s lidmi. Z této definice vychází také současné znění trestního zákona, konkrétně ustanovené §232a Obchodování s lidmi, avšak od nabytí účinnosti novely trestního zákona, provedené zákonem č. 537/2004 Sb., dne 22. října 2004, kterým byla vytvořena definice obchodování s lidmi, přetrvávají v praxi aplikační problémy a částečným překrýváním skutkových podstat trestných činů kuplířství a obchodování s lidmi. S těmito

¹⁶ MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi pro období let 2008-2011*, Praha 2008.

obtížení se potýká nejen Policie, ale i státní zastupitelství a soudy. Pokud se týká trestního řízení, počet zjištěných a objasněných trestných činů obchodování s lidmi vykazuje stabilní tendenci.

3.2.1 Obchodování s lidmi v ČR

V České republice byl nárůst obchodování s lidmi zaznamenán ve spojitosti se specifickou migrační situací na počátku 90. let minulého století. Pohyb osob z chudých do bohatších zemí či regionů je naprosto zákonitý, a je tedy běžnou součástí migrační reality v České republice. Obchodované osoby přicházejí ze zdrojové země, projíždějí tranzitní zemí a jsou vykořisťovány v cílové zemi. Mezi osobami potenciálně či skutečně vykořisťovanými či obchodovanými za účelem nucené práce v České republice v podstatě nejsou občané Evropské unie (s výjimkou Slovenska, Bulharska, Rumunska nebo Litvy) či dalších zemí, kteří nemají na našem území problém s legálním pobytem či prací. Obchodování s lidmi není pouze mezinárodní, ale probíhá i v rámci naší země, tedy bez překročení státních hranic. Česká republika je ve specifickém postavení, kdy je současně zemí zdrojovou, tranzitní i cílovou.

Pokud budeme v současné době hovořit o obchodování s lidmi, velká většina lidí si tento jev spojí s obchodováním lidí, spíše žen, v oblasti sexuálních služeb. V 90. letech minulého století byla naše země významnou zdrojovou zemí (zemí původu obchodovaných osob) spolu s dalšími postkomunistickými státy z východní a jihovýchodní Evropy. České ženy byly obchodovány do sexuálního průmyslu zejména v západní Evropě. Proces obchodování může zahrnout jednu osobu nebo celý řetězec osob, který začíná dohazovačem a končí tím, kdo jako poslední kupuje nebo přebírá oběť. Tímto posledním článkem řetězce může být majitel podniku, klubu nebo baru. Němec¹⁷ uvádí, že pokud jde o nelegální obchod s bílým masem, představuje nejen obchod se ženami za účelem provozování prostituce, ale i obchod s dětmi, popř. s lidskými orgány. Nelegální obchod s bílým masem představuje v posledních letech vysoce aktivní činnost zločineckých gangů. Pokud jde o Českou republiku, je zájem o sexuální turistiku značný zejména v pohraničních oblastech západních a severních Čech, neboť je zde poměrně vysoká a také stabilní poptávka po levné prostituci ze strany německých sexuálních turistů.

¹⁷ NĚMEC, M. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vyd. Praha-Eurounion: 2003. s.196.

4 Souhrn

Migrace výrazně ovlivňuje populační vývoj a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel. Jedinci nebo skupiny migrují z různých důvodů a za různých okolností. Území České republiky je z historického hlediska typickým migračním územím. Předpokladem pro tuto skutečnost je zejména její poloha ve středu Evropy. Rozlišujeme dva druhy migrace a to legální a nelegální. V teoretické části jsme se zabývali migrací nelegální, která má tři důvody, politický, ekonomický a sociální. Krátce jsme popsali některé praktiky převaděčských organizací, které využívají někdy až zcela bezvýsledné situace lidí, kteří opustili své rodné země. Dále můžeme říci, že nelegální migrace na sebe váže určitý druh trestně činnosti, (převaděčství, obchod s lidmi.....). Nelegální migrace může vyvolat v cílových zemích ohrožení vnitřní stability společnosti a ohrozit bezpečnostní situaci. Tímto se jednoznačně potvrzuje oprávněnost zařazení nelegální migrace mezi bezpečnostní rizika a s určitostí by nelegální migrace měla být ponechána mezi prioritami bezpečnostní politiky z hlediska veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti České republiky i pro následující období.

5 Praktická část

5.1 Rozhovor

Jak uvádí Matoušek¹⁸, rozhovor je základní technika práce v pomáhajících profesích užívaná v poradenství, psychoterapii a v různých formách sociální práce. Rozhovor profesionála s klientem by měl mít fázi přípravnou, během níž by se profesionál měl seznámit s potřebnými informacemi. V další fázi je potom důležité vyjednat s klientem kontrakt definující problém, na němž se bude pracovat, počet schůzek, jejich délku, očekávaný výsledek a důvěrnost informací, které klient profesionálovi svěří. Rozhovor je jednou z kvalitativních metod, která je používána podle konkrétní situace k pochopení celkového kontextu a emočních a psychosociálních aspektů určitého typu lidského chování. Švingalová¹⁹

¹⁸ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1.vyd. Praha-Portál: 2003, s.192.

¹⁹ ŠVINGALOVÁ, D. *Kapitoly z psychologie – 1.díl*. 2. vyd. Liberec: 2005, s.33.

uvádí, že nejčastěji se touto metodou zjišťují názory, postoje, zájmy, ale i přání, obavy, konflikty, problémy osobnosti.

Podle počtu osob, které se rozhovoru účastní, rozlišuje rozhovor na:

- skupinový
- individuální

Podle způsobu, jakým je rozhovor veden, rozlišujeme různé techniky rozhovoru, jako jsou např.:

- nedirektivní techniky rozhovoru
- direktivní techniky rozhovoru

Dále uvádí Matoušek²⁰, že podmínkou úspěchu terapeutické intervence je nehodnotící postoj terapeuta, bezpodmínečné přijímání klienta, empatie a opravdovost. V práci s klientem se tak uplatňuje hlavně aktivní naslouchání, díky kterému má klient možnost využít potenciál své osobnosti a chovat se tak vůči sobě odpovědně. Naopak při direktivním způsobu techniky rozhovoru je povoleno udílení rad, kladení otázek, hodnocení osoby a její uklidňování. V tomto způsobu je terapeut aktivní a jeho klient pasivní.

Formy rozhovoru rozlišujeme na:

- volný
- řízený

Ve volném rozhovoru se jedná o spontánní výpověď tázané osoby, zatímco řízený rozhovor vyžaduje předběžnou přípravu.

Otázky se vždy rozlišují na:

- přímé – tyto otázky jsou věcné a míří vždy přímo k problému
- nepřímé – zejména u prožitků a postojů jedince k zkoumané věci se snažíme dostat k cíli oklikou

Rozhovor by měl obsahovat tři základní části a to úvodní, hlavní a závěrečnou.

V úvodní části se tazatel s tázaným seznamuje, navozuje atmosféru pro další spolupráci a klade jen obecné otázky. Teprve později se soustředí na konkrétní problém a na jeho rozbor.

Jak uvádí Švingalová²¹ náplň jednotlivých částí se liší podle cíle rozhovoru, rozlišujeme např. rozhovor poradenský, diagnostický, terapeutický, anamnestický, výzkumný apod.

²⁰ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1.vyd. Praha-Portál: 2003, s.120.

²¹ ŠVINGALOVÁ, D. *Kapitoly z psychologie – 1.díl*. 2. vyd. Liberec: 2005 ,s .34.

V běžném rozhovoru podporujeme a využíváme hovornost partnera tím, že mu dáváme najevo náš zájem (např. krátkými povzbuzujícími poznámkami, přikyvováním, otázkami). Přední policejní psycholožka Čírtková²² k této problematice uvádí, že spontánní, vyčerpávající sdělení partnera je přímo úměrné naší připravenosti tlumit vlastní řečové projevy (neskákat do řeči, nepřerušovat druhého). Obecně platí, že přikyvování a povzbuzování zvyšuje ochotu vypovídat zejména u plachých nebo nedůvěřivých jedinců.

5.1.1 Způsob vedení rozhovorů

Vedení rozhovorů v těchto konkrétních případech bylo velice složité a časově náročné. Bylo důležité, aby způsob jakým byl rozhovor zahájen udal tón pro zbytek dalšího rozhovoru. Na počátku bylo nutné předat žadateli signál, že vyslechnutí jeho příběhu bude zcela neutrální, že bude respektována jeho osoba. Dále bylo nutné žadatele uklidnit, projevit zdvořilost a ohleduplnost, zejména usmíváním se, potřesením rukou, nebo jinými gesty či pozdravy. Důležité bylo oslovování žadatele jeho příjmením a vlastním představením se.

Dalším významným krokem bylo představení tlumočnicka, v případě žen-žadatelek, by měly dotazy konat také ženy v roli tazatelky tlumočnice. To je zvláště důležité v případě dotazů, které obsahují třeba sexuální násilí. V neposlední řadě bylo třeba žadateli připomenout, že náš rozhovor bude důvěrný.

Účelem těchto kroků bylo vytvoření určitého stupně důvěry na straně žadatele. Bylo důležité v průběhu rozhovorů na této důvěře stavět a zůstat ostražitý ke všem projevům nepochopení nebo napětí, které mohou nastat a snažit se je ihned rozptýlit.

Bylo důležité udržet zrakový kontakt, žadateli se tím dává najevo, že věnujete pečlivou pozornost tomu, co říká. Zrakový kontakt bylo nutno udržet s žadatelem, nikoliv s tlumočnickem. Otázky bylo nutno adresovat přímo žadateli, nikoli žadateli „přes“ tlumočnicka. Vedle zrakového kontaktu byla v vedení rozhovorů důležitá také řeč těla. Svým fyzickým postojem, který se zaujme, se projevuje zájem o to, co je řečeno. Je třeba být přirozený, pozorný a uvolněný. Je snaha se tvářit a pohybovat tak neutrálně, jak jen to je možné. To povzbudí žadatele ke komunikaci. Otázky se pokládají přátelským způsobem a ne příliš rychle. Žadateli se dává dostatečný čas na prezentaci vlastního příběhu.

²² ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 4. vyd. Praha-Portál: 2004, s.260.

5.2 Cíl rozhovorů

Technika spočívá v dotazování. Rozhovor se tedy může dělit z několika hledisek, např. strukturovaný, nestrukturovaný, individuální, skupinový apod.

Rozhovor je jednou z kvalitativních metod, který je používán podle konkrétní situace k pochopení celkového kontextu a emočních a psychosociálních aspektů určitého typu lidského chování. Narativní interview je rozhovor, v němž se poskytuje respondentovi prostor pro delší samostatné, nepřerušované vyprávění.

Otázka tohoto rozhovoru výzkumu je formulována takto :

Chtějí získat žadatelé o azyl nový domov na území ČR , nebo chtějí pouze vydělat peníze na zlepšení ekonomické situace rodin, které zanechali v zemi původu?

5.3 Modul rozhovorů

Okruhy rozhovoru.

1. okruh - **Představení osoby, ze které země přišel (přišla) na území České republiky, její životní podmínky v domovské zemi.**
2. okruh - **Důvody opuštění domovské země.**
3. okruh - **Způsob jakým jste do České republiky přicestoval (přicestovala).**
4. okruh - **Proč jste si vybral za zemi, kde požádáte o azyl Českou republiku ?**
5. okruh - **Pokud byste nezískal v České republice azyl a musel jste se vrátit do domovské země, čeho byste se obával (obávala)?**
6. okruh - **Co očekáváte od pobytu v ČR, pokud získáte azyl?**

V této části práce je přepsáno pět rozhovorů s žadateli o azyl, které byly provedeny v době psaní této práce, záměrně nejsou uvedena pravá jména, data narození respondentů, atd..., domnívám se, že podstata a objektivnost rozhovorů nebyly tímto bezpečnostním opatřením narušeny. Rozhovory jsou autentické, byly prováděny v přítomnosti pracovníka nevládní organizace a rovněž tlumočnicka do češtiny z konkrétního jazyka.

Rozhovor č.1

jméno : Ch. Ch.

pohlaví : muž

věk : 25 let

státní příslušnost : Čínská lidová republika

1. Část – Představení osoby, ze které země přišel (přišla) na území České republiky, její životní podmínky v domovské zemi.

„Jmenuji se CH.CH., jsem občan Čínské lidové republiky. V devíti letech jsem začal chodit do školy, po třech letech jsem ji zanechal. Ze školy jsem odešel v roce 2000. Potom jsem byl doma, nikdy jsem nepracoval, pomáhal jsem doma na poli. Nepracoval jsem, protože na to, abych sehnal práci, jsem byl příliš mladý. Proto jsem pomáhal jen doma. Otec má chatrné zdraví, z našeho okolí jsme byli nejchudší. To je můj názor. Ze svého okolí znám spoustu rodin, které byly stejně jako my odkázány pouze na výnosy z pole. Rodiny, které mají více členů, však mohou pracovat víc, víc toho stačí, proto na tom byly lépe, mohly si zajistit vyšší výnosy. My jsme byli s otcem jen sami dva.

2. část - Důvody opuštění domovské země

„Matka zemřela a otec nemohl ode mne odejít za lepším výdělkem. Staral se o mne. Od lidí, kteří byli zaměstnáni vím, že nějaké pracovní příležitosti údajně byly v obci WENZHOU, ale výdělek byl také nízký. I když jsem věděl, že tam příležitosti jsou, kvůli výdělku jsem se tam o práci neucházel, *v Číně se nedají vydělat peníze*. Víím to od lidí, kteří pracovali. Pokud jste se cítil být v tíživější ekonomické situaci než ostatní, co jste dělal?

Požádal jste o pomoc? *Pokud se ocitne člověk v Číně v tíživé situaci, může žádat o sociální výpomoc.* To musíte být ovšem ve velmi tíživé situaci. Otec o takovou pomoc požádal několikrát, ale jen jednou, v roce 2000, nám bylo vyhověno a dostali jsme příspěvek 200 RMB. Vícekrát jsme podmínky pro sociální výpomoc údajně nesplňovali a také nevím, od koho jsme tu výpomoc dostali. Nevím, na koho se otec obracel. Na jinou výpomoc si nevzpomínám. To, co uvádíte v rozhovoru, to jsou všechny potíže, které jste měl ve vlasti? Tyto vámi uvedené potíže vás přiměly k odchodu z vlasti? Ano, jiné než ekonomické potíže jsem ve své vlasti neměl. *Ekonomické potíže byly jedinými potížemi, které jsem v Číně měl a ekonomické potíže mě přiměly k odchodu z vlasti.* Jiné potíže, např. s orgány státní správy jsem nikdy ve své vlasti neměl.

3. část – Způsob, jakým jste do České republiky přicestovali.

Prodali jsme pole. Za to jsme utržili – já nevím, to zařizoval otec. Ten také zařídil celou cestu. On se zkontaktoval s převaděčem, který mi dal cestovní doklad. Z Číny jsem vycestoval vlakem, nevím kam. Při překročení hranice jsem neměl žádné potíže. Z Číny jsem cestoval sám, potom na mne někde počkal nějaký člověk. *Do Evropy jsem se dostal za doprovodu převaděčů, kteří se střídali.* Nikdy jsem nebyl připojen k žádné skupině, k té mě připojili až v České republice.

4. část - Proč jste si vybral za zemi, kde požádáte o azyl Českou republiku?

Já tomu nerozumím, Nevím, co je azyl. V Číně nic takového neexistuje a když mi tady řekli, ať o něj požádám, udělal jsem to. Já jsem přijel do Evropy hlavně *vydělávat peníze*, abych pomohl otci *dostat se z bídy*, neviděl jsem jinou možnost. Myslíte si, že dostanete azyl v České republice, když ani nevíte, co azyl je? Omlouvám se, pokud jsem řekl, že nevím co je azyl, byl jsem už poučen a přeji si azyl dostat a věřím, že azyl dostanu.

5. část - Pokud byste nezískal v České republice azyl, a musel jste se vrátit do domovské země, čeho byste se obával ?

Obávám se, že *za ilegální odchod z vlasti bych mohl být potrestán, mohl bych být zadržen nebo bych musel zaplatit pokutu.* Když se vrátím, nevím, z čeho budu žít, nemám pole, nemám peníze. Z Číny jsem odešel ilegálně a v případě návratu do vlasti bych musel, jak

už jsem uvedl, zaplatit vysokou pokutu. To, že budu muset platit pokutu, mi říkali Číňané – všichni to tady v České republice říkají.

6. část - Co očekáváte od pobytu v ČR, pokud získáte azyl?

Chtěl bych v České republice získat práci a možnost posílat peníze do Číny otci, nepřál bych si nic jiného. Chtěl bych jenom slušně žít, nežít v bídě, kterou jsem zažil v Číně. Pokud by se v Čínské lidové republice změnila situace, vrátil byste se? Ano, mám v Čínské lidové republice otce, byl bych rád s ním.

Rozhovor č. 2

jméno : H.H.

pohlaví : žena

věk : 18 let

státní příslušnost : Čínská lidová republika

1. část – Představení osoby, ze které země přišel (přišla) na území České republiky, její životní podmínky v domovské zemi.

Jmenuji se H.H., jsem občankou Čínské lidové republiky. Mám ještě šest sourozenců. Naše rodina měla velké ekonomické problémy . Tatínek si půjčil peníze od přátel cca 30 000 RMB , teď si nemůže najít práci, ani já si nemohu najít práci. ***Půjčka nás dostala do velké bídy.*** Já jsem nikdy v Čínské lidové republice nepracovala, byla jsem příliš mladá a slyšela jsem od přátel, že se dají v zahraničí vydělat peníze, a to mnohem víc než v Čínské lidové republice. Obrátila jste se nebo vaše rodina se žádostí o pomoc na státní orgány? V Čínské lidové republice není možné požádat o sociální dávky a ani si nevzpomínám, že by nějaká pomoc byla možná.

2.část - Důvody opuštění domovské země.

V Čínské lidové republice jsem neměla žádnou motivaci zůstat, *nechtěla jsem žít v bídě* a jak už jsem uvedla, musím pomoci rodině, která nutně potřebuje peníze, aby se dostala z bídy.

3. část – Způsob, jakým jste do České republiky přicestovala.

Přijela jsem přes Rusko, ty další země neznám. Z Pekingu do Moskvy letadlem, potom různými vozidly a pěšky, nevím jakými zeměmi. Nezaplatila jsem za cestu nic, s tím, že bylo dohodnuto *s převaděči*, že až budu v cílovém místě, budu dva roky pracovat zadarmo na uhrazení cesty. Měla jsem dojet do Itálie, město si nepamatuji.

4. část - Proč jste si vybrala za zemi, kde požádáte o azyl, Českou republiku ?

Kdybych docestovala až do Itálie, požádala bych o azyl tam. Cesta se přerušila na území České republiky, proto jsem požádala o azyl zde. Přijela jsem do Evropy vydělávat peníze, abych pomohla z tíživé ekonomické situace v mé rodině. Měla jste v Itálii domluvenou práci? Nebyla jsem na nějaké práci domluvena, musela bych pracovat asi tam, kde by bylo potřeba. Pokud byste dostala azyl v Itálii, ukončila byste azylovou proceduru v České republice? Na tuto otázku nechci odpovídat. (poznámka – byl zde strach z odpovědi, protože byl přítomen pracovník, který rozhoduje o udělení azylu. Podle situace, kdy respondentka mířila do Itálie a *Česká republika byla pouze nucenou zastávkou*, je nasnadě, že by udělený azyl v Itálii byl pro ni zajímavější).

5. část - Pokud byste nezískala v České republice azyl a musela jste se vrátit do domovské země, čeho byste se obávala ?

Hrozila by mi pokuta a možná i uvěznění, slyšela jsem to od lidí, kteří se vrátili domů. Když se vrátím, nevím z čeho by naše rodina žila, jsem jejich poslední šance. Vrátila byste se domů, pokud by se změnila situace, která vás přinutila k odchodu z domova? *Ano, mám velkou rodinu, vrátila bych se.*

6. část - Co očekáváte od pobytu v ČR, pokud získáte azyl?

Pokud bych dostala šanci najít u vás nový domov a našla práci, *chtěla bych u vás žít a pracovat.*

Rozhovor č. 3

jméno : D. D.

pohlaví : muž

věk : 21 let

státní příslušnost : Nigerie

1. část – Představení osoby, ze které země přišel (přišla) na území České republiky, její životní podmínky v domovské zemi.

Pocházím z vícečlenné rodiny, což není u nás v Nigérii nic neobvyklého. V roce 1992 jsem začal chodit do školy, v roce 2002 jsem přestal do školy docházet. Řádně jsem ukončil deset ročníků a mám nedokončené střední vzdělání. Otec mi zakazoval chodit do školy, proto jsem přestal do školy docházet. Do svého odchodu z vlasti jsem pomáhal místnímu pastorevi, jednalo se o dobrovolnou činnost z mé strany a pastor mi za tuto pomoc dával menší odměnu.

2. část - Důvody opuštění domovské země.

Můj otec pracoval pro organizaci, jedná se o náboženskou organizaci. Po smrti otce mě ta organizace požádala, abych otce nahradil. Já jsem to odmítl. Protože jsem to odmítl, měli právo mne ostatní členové organizace zabít, protože takové nabídky se neodmítají. Ochranu a pomoc mi nabídl pastor, jemuž jsem pomáhal. Pastor mne u sebe ukryl, ale členové organizace mě u něj našli a bili mě. Proto jsem musel odejít. Otec zemřel v roce 2002. Shromáždilo se velké množství osob u nás doma. Ti nejdůležitější se shromáždí a jsou v jedné místnosti s mrtvým. Nejvyšší část asociace má právo odříznout část těla – část ruky, penis nebo cokoli jiného a to použít k rituálním účelům. Z rodiny jsem mohl být pouze já jako nejstarší syn u pohřebního ceremoniálu. Ten trvá asi měsíc, po tuto dobu se u mrtvého ti

lidé střídají. Po celou dobu je mrtvý vystaven ve svém domě, poté, co je mu odebrána část těla, je pohřben do země. Do země ho ukládají jen významní členové asociace. Člověk, ke kterému jsem odešel, byl místní pastor, byl z našeho města. Poté, co skončil obřadní ceremoniál a otec byl pohřben, po mně požadovali, abych nastoupil na otcovu pozici, to jsem odmítl. Krátce nato jsem odešel k pastorovi. U něj jsem se zdržel několik dní. Potom mě u pastora našli, zbili mě, odvěkli mě do nějaké svatyně, která je vzdálena asi 30 minut jízdy vozem od našeho města. Abych si **zachránil život**, přislíbil jsem, že se stanu jejich princem. Propustili mě, vrátil jsem se domů a potom zase k pastorovi. Oni však začali **vyhrožovat** i pastorovi za to, že mě ukrýval. Potom mě odvezli členové křesťanské církve do Lagosu. Tam jsem byl zhruba tři dny, /jednalo se o měsíc červenec 2002/, potom jsem dostal zprávu, že **pastor byl zavražděn**, ale nevědělo se přesně kým. V Lagosu jsem pobýval v části Kutu, ale u koho jsem pobýval, to nevím. Neznám jméno člověka, u kterého jsem v Lagosu pobýval, byl to někdo z křesťanské komunity, k němuž mě zavezli křesťané od nás z města. Když jsme dostali zprávu o smrti pastora, řekli mi křesťané v Lagosu, **že mám opustit zemi, že bych mohl dopadnout obdobně**. Existuje v Nigerii nějaká organizace či instituce, která se zabývá ochranou práv dítěte nebo dodržování lidských práv obecně?

O existenci podobných institucí jsem se nezajímal, nevím, zda existuje někdo, kdo se zabývá právy dětí. Nehovořil jsem o tom nikdy s nikým. Myslím si, **že organizace, které se zabývají lidskými právy u nás existují**, ale nic bližšího o nich nevím. Nikdy jsem se o jejich činnost nebo působnost nezajímal.

3. část – Způsob, jakým jste do České republiky přicestoval.

Odcestoval jsem letadlem, ale víc o mém odchodu neumím říci, nevím, kdo ho zorganizoval. Vycestoval jsem z Lagosu. Letištní budova byla prosklená, asi přízemní. V letištní hale to bylo pěkné. Jak byla zařízená si nepamatuji, spěchali jsme. Vycestoval jsem bez potíží. Nigerii jsem opustil letecky 25.7.2005 večer. Kam jsme přiletěli, nevím, nepamatuji se. **Člověk, který mne doprovázel**, byl se mnou až do 27.7.2005. V neznámé zemi mě můj průvodce **předal bílému muži**, který mě potom přivezl do V.Lhot. Jste mladistvý. Jak je možné, že jste opustil Nigerii? Někdo se mnou v letadle byl, ale nevím, kdo to byl.

4. část - Proč jste si vybral za zemi, kde požádáte o azyl, Českou republiku?

Já jsem o tom nepřemýšlel. Pro mne je Česká republika neznámou zemí.

5. část - Pokud byste nezískal v České republice azyl a musel jste se vrátit do domovské země, čeho byste se obával ?

Měl bych obavy o svůj život. Zabili by mě lidi z náboženské organizace a bylo by to za to, že jsem odmítl nástupnictví za svého otce.

6. část - Co očekáváte od pobytu v ČR, pokud získáte azyl?

Chtěl bych u vás najít nový domov, líbí se mi tady. To, co nejvíc obdivuji, *je tady náboženská svoboda,* nikdo mě nebude nic určovat, co a jak mám dělat. Chtěl bych se naučit jazyk, potřeboval bych větší intenzitu než tu, která je mi dána v pobytovém středisku a chybí mi nějaké volnočasové aktivity.

Rozhovor č. 4

jméno : A. J.

věk : 31 let

pohlaví : muž

státní příslušnost : Ukrajina

1. část - Představení osoby, ze které země přišel (přišla) na území České republiky, její životní podmínky v domovské zemi.

V roce 1994 jsem začal chodit do školy v Užhorodě. Od roku 1998 až do roku 2000 jsem navštěvoval internátní školu. Potom jsem už do školy nechodil, protože můj bratr, který se staral o babičku v Užhorodě, byl zavřený, tak jsem se o ni musel starat sám.

O babičku jsem se staral jeden rok a potom zemřela. Sousedí mi poradili, abych odešel do ČR, *protože se neměl o mě kdo starat* a tady, si alespoň vydělám peníze. V té době mi bylo asi 13 let. Peníze na cestu mi obstarali sousedí a měl jsem také nějaké na pohřeb babičky.

2. část - Důvody opuštění domovské země.

Jak už jsem uvedl, zemřela mi babička, bratr byl zavřený a já jsem zůstal sám a *neměl jsem žádné prostředky k obživě*. Neměl jsem žádný důvod zůstat v rodné vsi, kde bych byl na obtíž sousedům. Na Ukrajině není možnost získat práci, nevěděl jsem, co mám dělat. V České republice mám známého, který mi poslal pozvání a sousedí mi zajistili vystavení pasu, na který jsem odjel. Proč jste se neobrátil o pomoc na nějaké instituce na Ukrajině? Lidi mi řekli, že bych se dostal do internátu nebo do dětského domova, a to jsem nechtěl. Vlastně jsem *přišel na Ukrajině o domov* a chtěl bych začít žít někde jinde. Také vím, že v ČR je možné si vydělat daleko více peněz než na Ukrajině. Neodpověděl jste na otázku. Já jsem nikdy nežádal o pomoc, měl jsem strach se někde o pomoc přihlásit, nechtěl jsem do internátu. Slyšel jsem ale od sousedů, že něco takového existuje.

3. část – Způsob, jakým jste do České republiky přicestoval.

Jak už jsem uvedl, sousedí mi zajistili cestovní doklad, *měl jsem pozvání od známého*, tak jsem vlakem z Užhorodu cestoval na Slovensko a potom do České republiky.

4. část - Proč jste si vybral za zemi, kde požádáte o azyl Českou republiku?

Na podzim roku 2006 jsem telefonoval sousedům, že se chci vrátit domů, ale sousedí mi řekli, abych se nevracel, protože byla povodeň, která odnesla dům a neměl by se o mě kdo starat. Chtěl jsem se poradit s bratrem, kterému jsem psal do vězení, ale ten mi neodpovídal. Proto jsem se nakonec rozhodl podat žádost o azyl, *protože jsem neměl v ČR z čeho žít a byl jsem zde ilegálně*. Pokud byste nedostal azyl v České republice, žádal byste v jiném státě? *Nevím, asi ano.*

5. část - Pokud byste nezískal v České republice azyl a musel jste se vrátit do domovské země, čeho byste se obával ?

Já nemám strach z toho, že bych byl nějak pronásledovaný nebo by mě čekaly nějaké problémy s ukrajinskými státními orgány. *Mě tam nic na Ukrajině nečeká, jenom bída, a nevím z čeho bych tam žil.* Bratr se o mě nestará a nevím, jestli ještě vůbec žije.

6. část - Co očekáváte od pobytu v ČR, pokud získáte azyl?

Chci dokončit základní školu, vyučit se masérem, pracovat a normálně žít. Chtěl bych mít rehabilitační centrum. To rehabilitační centrum chcete mít v České republice nebo na Ukrajině? *Pokud vydělám dostatek peněz, je mně jedno kde.*

Rozhovor č. 5

jméno : CH. CH.

věk : 17 let

pohlaví : muž

státní občanství – Čínská lidová republika

1. část – Představení osoby, ze které země přišel (přišla) na území České republiky, její životní podmínky v domovské zemi.

Moji rodiče zemřeli v roce 2002. Staral se o mě strýc, chodil jsem do školy. Měl jsem se dobře, strýc se o mě dobře staral. Slyšel jsem od přátel strýce, že mě uvězní. Přišli na návštěvu a říkali mu to. A strýc to potom řekl mně. Řekl přesně: „Musíš ihned opustit Čínu, policie tě možná uvězní“. Strýc řekl policie, slovo policie. Řekl, že jsem z FalunGongu, proto mě mohou uvěznit. Strýc se o mě bál. Předtím se o mě nebál. Organizace FalunGong je zakázaná ? Ano, je zakázaná, protože čínská vláda říká, že je škodlivá zdraví. FalunGong byl pořád v Číně zakázaný. Vím to, studoval jsem ho tři roky. Ano, odjel jsem. Já jsem se bál, ale až potom, co mi to řekl můj strýc, dříve jsem se nebál. Čínu jsem opustil v červenci 2005,

odjel jsem proto, že moji rodiče cvičili FalunGong, kvůli útlaku čínské vlády se zbláznili a spáchali sebevraždu. **Obával jsem se uvěznění**, proto jsem odjel z Číny.

2. část - Důvody opuštění domovské země.

Jak už jsem uvedl. Odjel jsem, **protože se bojím zatčení**. Já jsem se také již účastnil cvičení. Cvičil jsem FalunGong od roku 2001, toto cvičení je prospěšné zdraví. Ve městě Maanshan je svaz cvičitelů FalunGong. Byl jsem řadovým a řádným členem tohoto svazu. Takový člověk musí pomáhat druhým, musí být dobrý k lidem. Když ostatní děti potřebovaly, tak jsem jim pomáhal. Třeba když je někomu chladno, dám mu z domova své šaty. Členové měli průkazy, průkaz byl čtvercový asi 10 cm x 10 cm, byl bílý, na vnějších stranách nebylo nic, FalunGong nemá žádný znak. Na levé vnitřní straně bylo, že jsem studující FalunGong, jméno, příjmení, věk, datum narození. Na pravé vnitřní straně pravidla toho svazu. První pravidlo bylo, že musím pomáhat lidem, být k lidem hodný. Další pravidla si nepamatuji, to jsem zapomněl. Celkem bylo pravidel 8. Jen člověku, který měl tento průkaz, bylo pomáháno a mohl chodit do tohoto svazu. Představitelem tohoto svazu byl učitel, tak jsme mu říkali. Jmenoval se Li Chodil jsem jednou týdně. Byl tam učitel, pořád ten jeden muž po tři roky stejný, ten nám vždy vyprávěl, že máme být hodní k ostatním lidem. Bylo tam asi tak 50 lidí. Sídlo svazu bylo ve velkém domě, který patřil svazu. Všichni ve městě o tom věděli, že je to dům svazu FalunGong a že tam chodíme. Sešli jsme se ve velkém sále, sedli jsme si na židle a poslouchali jsme učitele asi 1-2 hodiny. Místnost byla kromě židlí úplně prázdná. Bylo tam ještě přednáškové pódium pro učitele. Od roku 2001 do odjezdu v roce 2005 jsem takto docházel na tato setkání svazu FalunGong v našem městě každý týden. Nebyly to tedy ekonomické důvody, kvůli kterým jste opustil zemi? Ne, žil jsem u strýce, **peněz jsem měl dostatek**. Měl bych ale jednu otázku, existuje v Čínské lidové republice nějaká organizace, která pomáhá občanům v tíživé ekonomické situaci (popřípadě státní orgán)? **Nesetkal jsem se s tímto problémem**, ale nevím o tom, spíš ne.

3. část – Způsob, jakým jste do České republiky přicestoval

Kdo zařizoval vaši cestu? Měl jste nějaké problémy při odletu z Číny? Všechno zařizoval strýc. Žádné problémy jsem při odletu neměl. Ano, měl jsem svůj cestovní pas. Vízum nevím, jestli jsem měl, jsem příliš mladý, všechno vyřizoval strýc. V pasu bylo něco napsané čínsky a něco anglicky, to nevím, co to bylo. Čínsky byly údaje o mně. Anglicky neumím. Zaplatil jste nějaké peníze za cestu ze země? Kolik, kde jste je vzal?

Neplatil jsem nic, jel jsem zadarmo. Ale ne, když jsem byl už tady v ČR, rodina zaplatila 100 000 RMB. To bylo z peněz strýce. Majetek po rodičích byl předán mému strýci, ale on ho vlastně jenom spravuje. Majetek nebyl velký. Odletěl jsem z Číny z Pekingu do Moskvy letadlem. V Moskvě na mě *čekal šéf* na letišti. Asi po týdnu v Moskvě jsem nastoupil do uzavřeného nákladního vozidla, jel jsem až do večera. Někde jsme cestou stavěli, vím, že jsme dojeli na Ukrajinu. Tam jsem byl, ale nevím, jak dlouho. Na Slovensko jsem přešel hranice pěšky. Bylo nás mnoho Číňanů, vedl nás cizinec. Dále jsme zase pokračovali autem, nevím kudy. Na Slovensku jsem byl týden, nevím, v jakém městě. Bydlel jsem ve vícepatrovém domě. Bylo tam *mnoho Číňanů v jednom bytě, nemohl jsem vycházet ven, protože šéf se bál*, že kdybychom odešli, mohlo by se něco stát, třeba by nás zadržela policie. Proto jsme nevycházeli. Do Čech jsme přešli pěšky přes hory, zase šlo hodně Číňanů, které vedl cizinec. Za hranicemi jsme opět nastoupili do uzavřeného vozidla, jeli jsme do Prahy a abychom se mohli podívat po městě, naložil nás šéf do auta a provedl nás, abychom něco viděli. Viděli jsme jen domy a domy. Vrátili jsme se do našeho domu, tam jsme byli několik dnů. Potom mě pozvali, abych někam jel, nevím kam, jeli jsme a najednou nás na hranicích, nevím s kterou zemí, zadržela policie.

4. část - Proč jste si vybral za zemi, kde požádáte o azyl, Českou republiku?

Ano, jel jsem přímo do ČR. ČR je na tom ekonomicky poměrně dobře, to mi řekl strýc. Chtěl jsem si tady vydělat peníze, chtěl jsem tu pracovat. Prosím, aby mi byl co nejdříve udělen azyl, abych byl co nejdříve převezen do pobytového tábora, abych mohl pracovat. Po svém příjezdu jsem to nemohl udělat (pozn. požádat o azyl), protože šéf mi

neřekl, abych někam šel. Ptal jsem se šéfa, co bude dál, on mi řekl, že musím nějakou dobu počkat.

5. část - Pokud byste nezískal v České republice azyl a musel jste se vrátit do domovské země, čeho byste se obával ?

Kdybych se musel vrátit do Čínské lidové republiky, muselo by to být po velmi dlouhé době, sám nevím, jak dlouhá doba. Nevím, kdy tam bude doba, kdy už nebudu mít problémy, tím myslím, že nebude ta možnost, že by mě policie zavřela. Vím to, protože jsem mluvil telefonem se strýcem a ten mi říkal, *že mě chtějí zavřít*. Neříkal nic konkrétního.

6. část - Co očekáváte od pobytu v ČR, pokud získáte azyl?

Čekám zlepšení mé celé situace i finanční, chtěl bych u vás žít a pracovat, nemusel bych se *obávat perzekuce ze strany čínských státních orgánů*. Mohl bych u vás studovat a založit si rodinu.

V Čínské lidové republice mám už jenom strýce, nic mě tam nečeká. Po ekonomické stránce jsem neměl problémy, nežil jsem si špatně. Jste tedy přesvědčen, že získáte v České republice azyl? *Ano, myslím si , že získám azyl, protože vaše země by mě nevrátila do země, kde bych mohl být perzekuován.*

5.4 Analýza získaných dat

a) Prostředí, ze kterého respondenti přicházeli do České republiky

Z analyzování rozhovorů bylo zjištěno, že k cestě do České republiky vedla převážně respondenty *špatná situace v domovském státě, jak po ekonomické, tak po politické stránce*. Jedná se zde o strach z bída a možného pronásledování ze strany represivních složek domovského státu. Tito lidé byli v dětství vystaveni psychické deprivaci a nutnosti brzkého osamostatnění. Žadatelé o azyl buď ztratili rodiče nebo byli přímo rodiči (nebo příbuznými) na cestu vysláni.

Tato bezvýchodná situace, nejasná budoucnost a pocit ztráty domova, který nutí člověka něco změnit, se stává jedinou hnací silou k útěku.

b) Způsob jakým respondenti do České republiky přicestovali

Převážná část respondentů se dostala na území České republiky *nelegálním způsobem*. Cesta začíná kontaktováním skupin, nebo jednotlivých osob, kteří rodinám či jednotlivým zájemcům nabídnou zprostředkování cesty za úplatu. Často se stává, že na cestu padnou poslední úspory, nebo si rodina vypůjčí od samotných zprostředkovatelů, kdy vrácení peněz spočívá v otrokářském odpracování této sumy.

c) Je změna situace důvodem vrátit se do domovského státu?

Žadatel o azyl je vytržen ze svých přirozených sociálních vztahů a ztratil své kulturní zázemí. Ocitá se v zemi, kde *nezná jazyk a nerozumí kultuře*. Pokud analyzujeme výpovědi jednotlivých respondentů, je *cítit stesk po domově* a určitá zadní vrátka na vrácení se do domovského státu.

d) Stane se Česká republika pro respondenty, pokud získají azyl, novým domovem?

Z jednotlivých výpovědí bylo zjištěno, že u žadatelů o azyl, kteří do České republiky přicestovali z *důvodu ekonomických* potíží buď svých nebo rodin, mají snahu *po vydělení peněz vrátit se zpátky*, i když jim hrozí trest ze strany represivních složek, naproti tomu u respondentů, kteří odešli z domova z *politických nebo náboženských důvodů*, mají zájem v České republice zůstat a *po udělení azylu zde žít*.

5.4.1 Tabulka

Číslo respondenta v rozhovoru	1	2	3	4	5
Byly to pouze ekonomické důvody, které vás vedly k opuštění domova?	ANO	ANO	NE	ANO	NE
Byly to jiné než ekonomické důvody, které vás vedly k opuštění domova?	NE	NE	ANO	NE	ANO
Existuje v domovském státě něco jako sociální dávky, nebo jiná ekonomická pomoc?	ANO	NE	-	ANO	NE
Do České republiky jste se dostali nelegálním způsobem?	ANO	ANO	ANO	NE	ANO
Měl byste problémy se státními orgány v domovském státě, pokud byste se musel vrátit?	ANO	ANO	ANO	NE	ANO
Pokud se změní situace ve vašem domovském státě, kvůli které jste opustil domov, vrátíte se?	ANO	ANO	NE	NE	ANO
Myslíte si, že dostanete v České republice azyl?	ANO	NE	ANO	ANO	ANO
Očekáváte, že Česká republika se stane vaším novým domovem?	NE	NE	ANO	NE	ANO

5.5 Zjištění a výsledky rozhovorů

Výsledkem analyzovaných rozhovorů je potvrzení, že jen malá skupina žadatelů má trvalý zájem v České republice zůstat, a mít zde svůj nový domov. Naprostá většina žadatelů má Českou republiku pouze jako dočasnou stanici, chtějí pouze vydělávat peníze, aby pomohli ze svízelné ekonomické situace svým rodinám. Někteří putují ze svého domova za vidinou lepší budoucnosti, někteří za svými příbuznými více na západ a v České republice se ocitli více méně náhodou. Převážná část žadatelů o azyl se na území České republiky dostala ilegálně a žadatelé byli zadrženi Cizineckou a pohraniční policií.

Pokud rozdělíme analyzované rozhovory na dva směry, zjistíme, že u respondentů kterým hrozí doma politické nebo náboženské perzekuce je vidět zájem v České republice zůstat a najít si nový domov, ale pokud to byly ekonomické problémy, které je nutily opustit domov, je jim docela lhostejné, kde si peníze vydělají. Nehledají domov, ale silnou ekonomiku, proto využívají každou příležitost k další cestě na západ, a v průběhu azylové procedury zmizí beze stop.

Je třeba zdůraznit, že toto rozdělení je ve velmi zjednodušené podobě a opomíjí další, možná ještě větší skupinu, která se stala předmětem organizovaného zločinu (prostituce, krádeže). Tato situace se stává v souvislosti s organizovaným zločinem o to horší, že se jedná, v těch nejhorších případech dokonce o děti, které se nemohou sami bránit a je zde s nimi zacházeno ne jako s lidskou bytostí, ale s „kusem hadru“.

6 Souhrn

V praktické části práce je na základě rozhovorů ukázáno, že lze v podstatě rozlišit žadatele na dvě skupiny na základě jejich důvodů odchodu ze země původu: první skupina je více charakterizována ztrátou domova a hledáním nového prostoru pro vlastní život, u druhé skupiny převažují vysloveně ekonomické důvody s tím, že vazba na zemi původu není přerušena a pobyt v novém prostoru je vnímán spíše jako prostředek ke zlepšení podmínek vlastní rodiny a domova v zemi původu. Je třeba zdůraznit, že toto rozlišení je zjednodušené a opomíjí další, možná i početně větší skupinu, která se stala předmětem organizovaného

zločinu (prostituce, krádeže). Přesto se domnívám, že takto strukturovaný pohled na skupinu by měl být inspirující i pro další kroky ve směru jejich integrace v nové společnosti. Jak je tento úkol složitý, jsem se pokusil ukázat na zpracovaném tématu.

7 Současnost

V této kapitole bych chtěl říci, že jsem svou práci zpracovával v době kdy sice Česká republika byla již právoplatným členem Evropské unie a však čekala na přijetí do Schengenského prostoru. Dne 21.12.2007 zmizely, mimo mezinárodních letišť, všechny kontroly osob. Na první pohled se to nezdá, ale to, že můžeme cestovat bez pohraničních kontrol od estonského Tallinu až po portugalský Lisabon, tedy asi čtyři a půl tisíce kilometrů, je událostí, která nemá v dějinách Evropy obdoby.

Možná se naplnil velký sen všech slušných lidí, Češi si mohou vzít auta o vyjet na dovolenou třeba do Španělska, aniž budou muset absolvovat dosavadní pravidelný rituál, kontrolu pasů na hranicích. S nadsázkou se dá se říct, že pokud něco špatného neprovedou, tak se s policií nesetkají.

Přitom kdyby někdo ještě v roce 1989 řekl, že v roce 2007 „zmizí“ hranice, byl by považován za blázna. Vždyť hraniční ostraha má u nás tradici už od 13. století. O půlnoci z 20. na 21. prosince 2007, kdy skončily pohraniční kontroly, si čeští a němečtí policisté podali ruce a připíjeli šampaňským. Bylo to něco úžasného, když si člověk vzpomene na smutné události roku 1938. To vše je už našťěstí minulostí. Schengenský prostor je velkou nadějí pro Evropu, pro Evropu bez světových válečných konfliktů, při kterých jen v minulém století zahynuly desítky milionů lidí.

8 Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřil na problematiku migrace a to zejména v nelegálním pojetí. Práce popisuje rozbor současného problému migrace a uprchlictví na území České republiky. Cílem bakalářské práce bylo zjistit jaké důvody vedou k nelegální migraci, její dopad jak na jednotlivce (samotné migranty), tak i na společnost. Jedná se hlavně o trestné činnosti, které jsou páčány v důsledku nebo v souvislosti s nelegální migrací. Základní použitou metodou při zpracování této bakalářské práce byla analýza spisové dokumentace a rozhovor. Vycházeli jsme z předpokladu, že důvody nelegální migrace jsou hlavně ekonomické a politické. Bylo opětovně potvrzeno, že hlavními důvody jsou v převážné většině případů migrace důvody ekonomické. Ekonomické důvody iniciují většinu případů nelegální migrace. Dále, že s nelegální migrací souvisí určitý (specifický) druh trestné činnosti.

Bakalářská práce je rozdělena, na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části jsou popsány pojmy, důvody a příčiny nelegální migrace. Dále jsou zde popsány specifické druhy trestné činnosti související právě s nelegální migrací. Jedná se o převaděčství a obchodování s lidmi. Obchodování s lidmi je zde popsáno také z hlediska České republiky. V souvislosti s trestnou činností související s nelegální migrací, jsou také v této práci popsány některé praktiky převaděčských organizací. V této kapitole je hlavní, že se neustále zlepšuje jejich organizovanost a rafinovanost a tím se ztěžuje práce bezpečnostních složek státu. K této kapitole jsou v příloze umístěny fotografie, které dokazují právě rafinovanost převaděčských organizací.

V části praktické jsou uvedeny rozhovory samotných migrantů z různých částí světa. Jsou zde popsány jak důvody, které tyto lidi dovedly až k nám do České republiky tak i zároveň jejich životní příběhy, jejich spojení s organizovaným zločinem a někdy i jejich propad až na samé dno společnosti. Jsou zde vytyčeny hlavní zásady způsobu komunikace mezi osobou, která se ptá a osobou, která odpovídá, a způsoby působení na osobu odpovídající, aby nedocházelo k nějakým poruchám v komunikaci. Bylo zpracováno celkem šest okruhů rozhovorů a těchto rozhovorů se účastnilo celkem pět migrantů.

Na úplný konec můžeme říci, že naše analýza nelegální migrace ukázala, že v poslední době došlo v této oblasti k několika podstatným změnám. V důsledku zrychleného odbavování na státních hranicích po vstupu ČR do EU nejsou hraniční kontroly tak účinné. Došlo ke změně strategie v překonávání hranic – místo převádění v terénu převaděčské organizace spoléhají na průvoz migrantů v úkrytu osobních nebo nákladních vozidel. Mnohem častěji se také objevuje využívání neregulérních cestovních dokladů.

Boj s nelegální migrací není pouze bojem s osobami, které se ocitnou na našem území z důvodů migrace, jde především o potrestání organizátorů a dalších osob, kteří na snaze migrantů nalézt bezpečí, důstojný život a ekonomickou prosperitu, vydělávají.

9 Seznam použitých informačních zdrojů

BUDILOVÁ, Lenka, HIRT Tomáš a kol. *Policista v multikulturním prostředí*.

1. vyd. Praha: 2005. ISBN 80-903510-1-8. 100 s.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2.vyd. Praha-Portál: 2004. ISBN 80-7178-93-3.

266 s.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 1.vyd. Praha-Portál: 2003.

ISBN 80-7178-549-0. 287 s.

MATOUŠEK, Oldřich, KOLÁČKOVÁ, Jana, KODYMOVÁ, Pavla. *Sociální práce v praxi*.

1. vyd. Praha –Portál: 2005. ISBN 80-7367-002-X. 352 s.

NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vyd. Praha-Eurounion: 2003.

ISBN 80-7317-026-4. 385 s.

PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie*. 2. vyd. Praha-Portál: 2007.

ISBN 978-80-7367-280-5. 220 s.

ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice*. 1, vyd. Praha-Portál: 2001.

ISBN 80-7178-648-9. 200 s.

ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1, vyd. Praha-Portál: 1998.

ISBN 80-7178-285-8. 208 s.

ŠVINGALOVÁ, Dana. *Kapitoly z psychologie – 1.díl*. 2. vyd. Liberec: 2005.

ISBN 80-7083-960-0. 93 s.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3.vyd. Praha-Portál: 2004.

ISBN 80-7178-802-3. 870 s.

Časopisecká literatura

MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi pro období let 2008-2011*, Praha 2008. 52 s.

KIVAŇOVÁ, R. *Migranti nás nutí k přehodnocení zažitých norem chování*. In SOCIÁLNÍ PRÁCE, 2/2007. ISSN 1213-6204. 159 s.

Internetové zdroje

INTERNETOVÝ SERVER ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

<http://www.czso.cz/ciz/>

http://www.czso.cz/ciz/cizinci.nsf/i/nelegalni_migrace

INTERNETOVÝ SERVER MINISTERSTVA PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

<http://www.imigrace.mpsv.cz>

INTERNETOVÝ SERVER MIGRACE ONLINE

<http://www.migraceonline.cz>

INTERNETOVÝ SERVER ÚŘADU PRO ZAHRANIČNÍ STYKY A INFORMACE

<http://www.uzsi.cz>

10 Seznam příloh

Příloha č. 1: Graf *Vývoj nelegální migrace cizinců v ČR – srovnání roků 2000, 2005, 2007*
(viz text s. č. 28)

Příloha č. 2: Graf *Nelegální migrace cizinců v ČR podle státního občanství a typu migrace – rok 2007* (viz text s. č. 28.)

Příloha č. 3: Graf *Nelegální migrace na hranicích 2007* (viz text s. č. 29)

Příloha č. 4: Foto *Jeden ze způsobů padělání cestovních dokladů* (viz text s. č. 34)

Příloha č. 5: Foto *Nelegální vývoz osob na ložné ploše nákladního vozu, přepravujícího výherní automaty* (viz text s. č. 35)

Příloha č. 6: Foto *Nelegální vývoz osob na ložné ploše nákladního vozu, přepravujícího výherní automaty* (viz text s. č. 35)

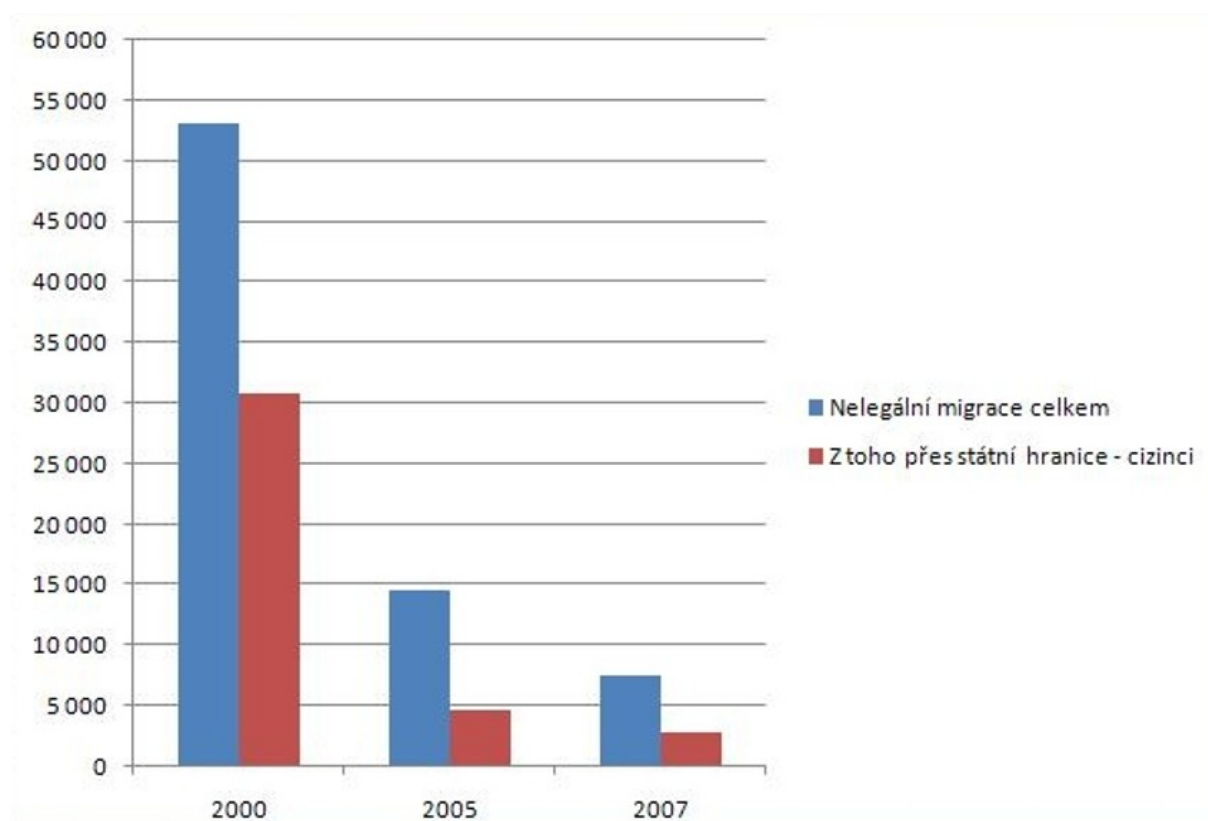
Příloha č. 7: Foto *Nelegální vývoz osob v zavazadlovém prostoru osobního vozu 2 osoby*
(viz text s. č. 35)

Příloha č. 8: Foto *Nelegální vývoz osob v zavazadlovém prostoru osobního vozu 4 osoby*
(viz text s. č. 35)

11 Přílohy

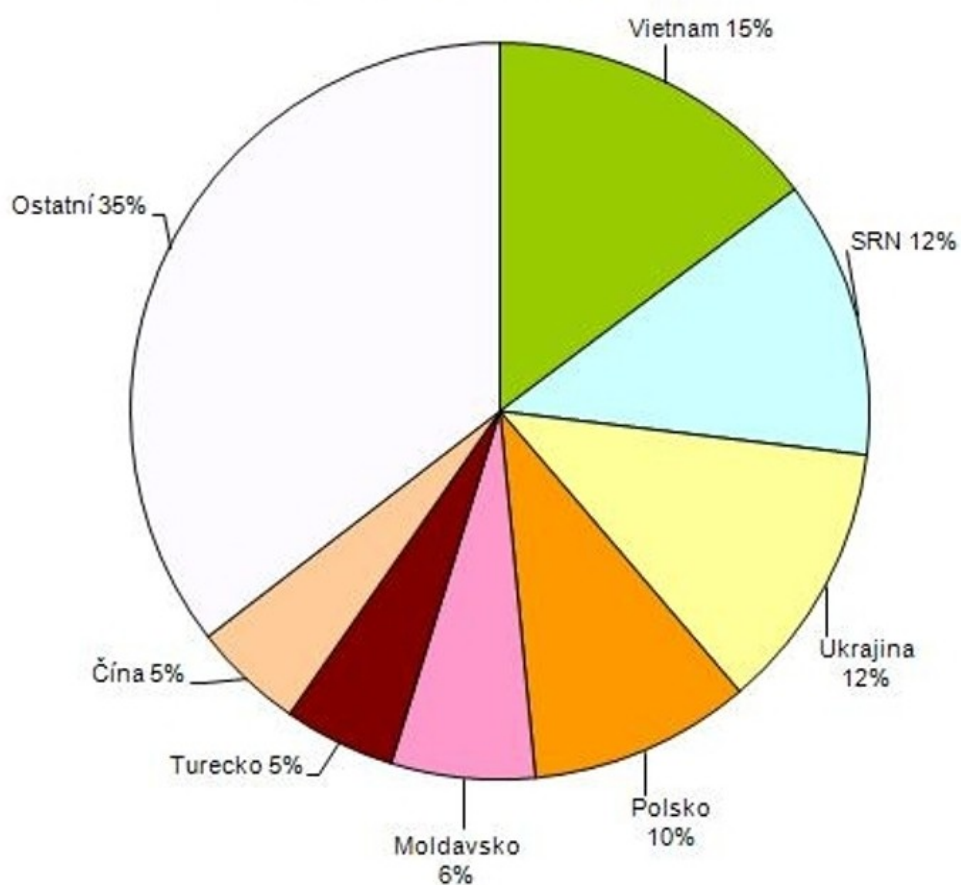
Vývoj nelegální migrace cizinců v ČR- srovnání 2000,2005 a 2007

	2000	2005	2007
Nelegální migrace celkem	53 116	14 545	7 549
Z toho přes státní hranice - cizinci	30 761	4 745	2 837

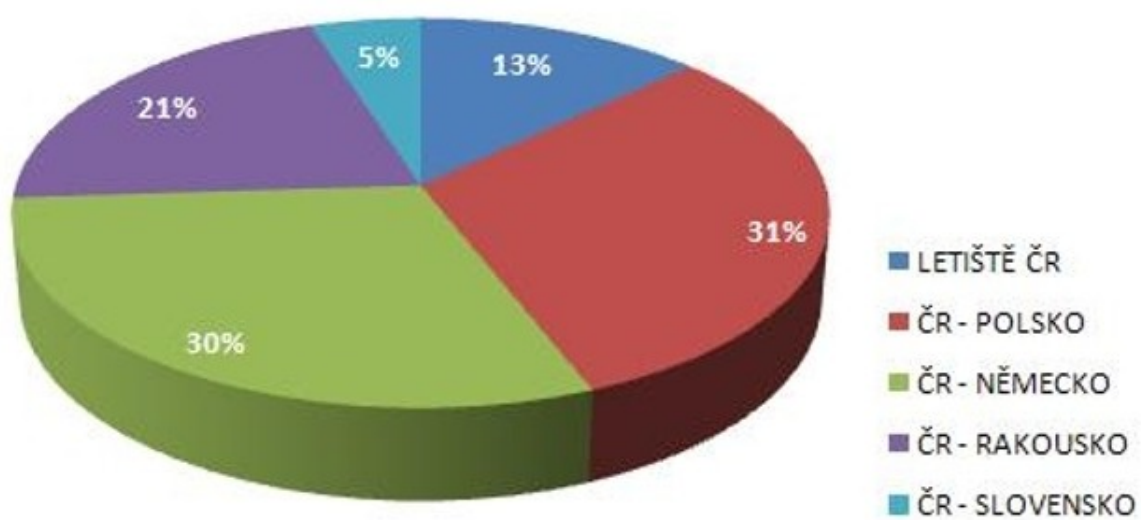

Nelegální migrace cizinců v ČR podle státního občanství a typu migrace - rok 2007

NELEGÁLNÍ PŘECHODY STÁTNÍCH HRANIC

**NELEGÁLNÍ MIGRACE NA HRANICÍCH
2007**

Příloha č. 4 (viz text str. č. 34)

Příloha č. 5 (viz text str. č. 35)

